

POPS-70

OPA
3b

KIELITAIIDON MITTAAMINEN

KOULUHALLITUS

Saul Takala
1972

KIELITÄIDON MITTAAMINEN

Kouluhallitus
Kokeilu- ja tutkimustoimisto
Laatinut Sauli Takala

ESIPUHE

Kielenopetuksen tavoitteet ja menetelmät ovat viime aikoina varsin tuntuvasti muuttuneet. Siitä seuraa, että oppitulosten arviointi myöskin muuttuu. Eri yhteyksissä on ilmennyt kokeenlaadintaohjeiston tarvetta. Tätä tarvetta tyydyttämään on laadittu erilaista materiaalia, joka suuren kysynnän johdosta on loppunut.

Tämä opas koostuu aikaisemmasta materiaalista, johon on tehty tarvittavat muutokset:

Takala, Sauli: Vieraiden kielten koulusaavutuskokeet ja kielitaidon mittaminen (KTL/Kouluhallituksen tutkimusryhmä, Kokeilu- ja tutkimusselosteita 18/1969.)

Kokeen laatimisohteita. Oppilaalle vieraat kielet (Kouluhallitus, Kokeilu- ja tutkimustoimisto, Tutkimusselosteita 2/1971)

Oheinen opas täydentää POPS-70 opas 3:n, sekä SIVA-materiaalin vieraiden kielten evaluatio-osaa.

Erilaiset suositukset opetuksen ja oppimisen helpottamiseksi ja tehostamiseksi voitaneen kiteyttää seuraavaksi yleisohjeeksi: Tärkein oppimiseen vaikuttava tekijä on oppilaan aikaisemmat tiedot. Ota selvää, mitä oppilaat osaavat (tai vastaavasti mitä he eivät vielä osaa) ja järjestä oppimistilanteet tämän tiedon pohjalta (Ausubel, 1968).

Opetus- ja oppimisprosessi on eräässä mielessä jatkuvaa ratkaisujen, valintojen ja päätösten tekemistä tavoitteiden, materiaalin, työtapojen jne. suhteen. Opetuksessa ja oppimisessa tarvitaan siten jatkuvasti tietoa näiden ratkaisujen pohjaksi. Siksi koulussa tarvitaan jatkuvaa oppimisen ja opetuksen evaluatiota joka antaa tietoja oppimistilanteiden suunnittelun pohjaksi.

Koska evaluoinnilla on tärkeä asema sekä opettamisessa että oppimisessa, on opettajien perus- ja jatkokoulutuksessa kiinnitettävä riittävä huomiota arvioinnin yleisiin periaatteisiin ja niiden sovellutuksiin.

S I S Ä L T Ö

1. Mittaaminen	1
1.1. Mittaamisen tavoitteet	1
1.2. Kokeiden ominaisuuksista	2
1.2.1. Validiteetti 1. kohdepätevyys	2
1.2.2. Reliabiliteetti 1, virheettömyys	3
1.2.3. Objektiivisuus	3
1.2.4. Erottelukyky	3
1.2.5. Vaivattomuus	3
1.2.6. Arvostelunormit	3
1.3. Erilaisia kokeiden käyttötapoja	4
1.3.1. Prognostinen käyttö	4
1.3.2. Diagnostinen käyttö	4
1.3.3. Prognoosi - diagnoosi	5
1.4. Analyyttinen -kokonaisvaltainen mittaaminen	5
1.5. Kokeiden asema opetus- ja oppimisprosessissa	6
1.6. Periaatteita kokeita laadittaessa	10
2. Kielitaidon mittaaminen.....	12
2.1. Puheen ymmärtäminen	12
2.1.1. Diskriminaatiokyky	12
2.1.1.1. Samanlainen - erilainen.....	13
2.1.1.2. Mikä on erilainen?	13
2.1.1.3. Riimi	14
2.1.2. Mielessä säilyminen	14
2.1.3. Merkityksen ymmärtäminen	14
2.1.3.1. Ohjeiden mukaan toimiminen	15
2.1.3.2. Oikein- väärin	15
2.1.3.3. Monivalintatehtävät	16
2.2. Puhuminen	18
2.2.1. Ääntäminen	19
2.2.1.1. Mallin toistaminen	20
2.2.1.2. Ääneen lukeminen	20
2.2.1.3. Vapaa puhe	20
2.2.1.4. Osittaiset tuottamiskokeet	21
2.2.2. Ohjatut puhumisen kokeet	21
2.2.2.1. Substituutiokokeet	21
2.2.2.2. Muunnoskokeet	22
2.2.2.3. Lauseiden yhdistäminen	22

2.2.2.4. Sanaston kokeet	23
2.2.3. Vapaat puhumisen kokeet	23
2.2.3.1. Kuvan tapahtumien kuvaileminen	23
2.2.3.2. Annetusta aiheesta kertominen	24
2.2.3.3.	24
2.3. Luetun ymmärtäminen	31
2.3.1. Sanaston kokeet	32
2.3.1.1. Kuvalliset kokeet	32
2.3.1.2. Oikein - väärin	32
2.3.1.3. Synonyymikokeet	33
2.3.1.4. Lauseen täydentäminen	33
2.3.2. Rakenteiden kokeet	33
2.3.3. Sisällön ymmärtäminen	35
2.4. Kirjoittaminen	36
2.4.1. Sanelu	37
2.4.1.1. Tavallinen sanelukirjoitus	37
2.4.1.2. Osittainen sanelukirjoitus	37
2.4.2. Täydennys	38
2.4.3. Muuntamiskokeet	38
2.4.4. Substituutiokokeet	39
2.4.5. Kysymys - vastaus	40
2.4.6. Ohjattu kirjoitelma	40
2.4.7. Reprodunktio	41
2.4.8. Kirjoitelma	41
2.4.9. Käännöskoe	42
2.4.10. Tilannepohjaiset kielenkäyttökokeet	42
2.4.11. Kirjallisten tuottamisen kokeiden arvostelu	43

Lähteet

Liitteet (laatijoina oppaan tekijän lisäksi Kouluhallituksen vieraiden kielten työryhmän jäsenet)

1. MITTAAMINEN

Nykyisin suoritetaan koulussa runsaasti erilaisia mittauksia. Oppilaille esitetään mm. älykkyyuskokeita, kykytestejä, koulusaavutuskokeita, harrastuslomakkeita ja persoonallisuusinventaarioita. Oppitunnin aikana voidaan suorittaa myös luokkaobservointia.

1.1. Mittaamisen tavoitteet

Mittaamisen avulla hankitaan informaatiota eri tarkoituksiin. Mittaus-tapa (miten mitataan) riippuu mittauksen tavoitteesta (miksi mitataan), kohteesta (mitä mitataan) ja tulosten käyttötavasta (kuka tietoa tarvitsee ja käyttää).

Mittauksella voi olla toteava, motivoiva, ohjaava tai ennustava tehtävä. Tavoitteena voi olla mm.

- opetuksen ja oppimisen tehostaminen
- oppimisen motivointi
- oppilaan edistymisen arvioiminen
- työtapojen arvioiminen
- opetusohjelmien arvioiminen
- oppimateriaalien arvioiminen
- oppilaan antuntemuksen edistäminen
- erilaisten ratkaisujen ja valintojen tukeminen
- oppilaan itsearvioinnin edistäminen
- laatukontrolli
- tutkimuksen edistäminen

Koulussa suoritettavalla mittaamisella pyritään viime kädessä oppimisen ja opetuksen helpottamiseen ja tehostamiseen. Mittaamisella pyritään saamaan tietoa oppilaan edistymisestä eri oppiaineissa (oppilasarvostelu). Mittauksen tuloksia käytetään hyväksi opetusohjelmien soveltuvuuden (oppimäärä, vaikeustaso, etenemisnopeus jne.) arvioimiseen. Mittaamisella pyritään myös lisäämään opettajan oppilaan antuntemusta. Mittaustuloksia voidaan käyttää apuna tehtäessä erilaisia hallinnollisia ratkaisuja (vapauttaminen kielenopiskelusta, kurssivalinnat jne.). Mittaustulosten perusteella oppilas voi myös helpommin saada realistisen kuvan omasta suoritustasostaan luokan muihin oppilaisiin verrattuna. Suoritettujen mittausten tuloksia voidaan myös käyttää

hyväksi tutkimustyössä, jos mittaukset on suoritettu kelvollisilla mittavälineillä yleisesti hyväksytyjen menetelmien mukaisesti.

1.2. Kokeiden ominaisuuksista

Usein luokkakokeet joudutaan laatimaan kiireessä ja enemmän tai vähemmän satunnaisesti, koska opettajalla ei ole kovin paljoa aikaa yksityisen kokeen valmisteluun. Huolellisesti laadittujen kokeiden tuottamisessa on perinteellisesti noudatettu tiettyjä periaatteita, joita olisi syytä soveltaa mahdollisuuksien mukaan myös tavallisia luokkakokeita laadittaessa. Seuraavassa esitetään lyhyt katsaus kokeiden ominaisuuksista.

1.2.1. Validiteetti 1. kohdepätevyys

Vieraiden kielten koulusaavutuskokeita laadittaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota ns. sisällön validiteettiin, ts. siihen että arviointi kohdistuu tavoitteiden suuntaisiin toimintoihin. Tämä voidaan taata analysoimalla oppikurssin tavoitteet, jotka yleensä lausutaan julki opetussuunnitelmassa, (sekä, jos on kyse laajemmalti käytetystä yhteisestä kokeesta, koulussa yleisesti käytetyt oppikirjat, jolloin saadaan selville kaikille oppikirjoille yhteinen oppiaines). Huomiota on myös kiinnitettävä opetussuunnitelmassa esitettyihin metodisiin ohjeisiin. Kokeet laaditaan keskeisestä aineksestä siten, että tehtävät mahdollisimman tarkasti mittaavat missä määrin oppikurssin tavoitteet on saavutettu. Koulusaavutuskokeiden empiirisenä validiteettikriteerinä käytetään tavallisesti oppilaiden arvosanoja todistuksessa, ts. tarkastellaan missä määrin oppilaan tulos koulusaavutuskokeessa vastaa hänen todistusarvosanaansa ko. kielessä.

1.2.2. Reliabiliteetti 1. virheettömyys

Tulosten virheettömyydellä tarkoitetaan sitä, että arviointitulokset vastaa oppilaan todellista suoritustasoa, ts. satunnaiset tekijät on eliminoitu mahdollisimman hyvin pois. Tulosten virheettömyys (luotettavuus) pyritään turvaamaan laatimalla joukko tehtäviä, jotka ovat vaikeustasoltaan sopivia ja erottelevat heikot oppilaat hyvistä. Kokeet pannaan toimeen tarkkojen ohjeiden mukaisesti. Kokeiden arvostelu on mahdollisimman vähän riippuvainen tarkastajan henkilökohtaisista arvioinneista (ks. 1.2.3.).

1.2.3. Objektiivisuus

Standardikokeet ovat yleensä monivalintakokeita, joten niiden tarkastaminen ja pisteistäminen on tarkastajasta riippumaton (tulos on "oikeudenmukainen"). Kokeiden objektiivisuutta voidaan myös ns. vapaissa tuottamisen kokeissa parantaa strukturoimalla koetilanne tarkasti ja antamalla tarkat arvosteluohjeet. Myös useamman arvostelijan toisistaan riippumaton arviointi (ja niiden keskiarvon käyttäminen oppilaan pistemääränä) lisää objektiivisuutta.

1.2.4. Erottelukyky

Eräs arvioinnille asetettava vaatimus on erottelukyky, ts. kokeen tulee asettaa johdonmukaisesti oppilaat todellisen suoritustason mukaiseen järjestykseen. Mitä useampaan luokkaan oppilaat on järjestettävä (esim. 4-10) sitä parempi on erottelukyvyn oltava. Prognostiselle arvioinnille on erottelukyky ehkä tärkeämpi ominaisuus kuin diagnostiselle arvioinnille alkudiagnoosia ehkä lukuunottamatta.

1.2.5. Vaivattomuus

Huolellisesti laaditun kokeen suorittaminen ei yleensä vie paljon aikaa, vaan 1-2 oppitunnissa voidaan käydä läpi koko lukuvuoden oppikurssi. Kokeet ovat tavallisesti ryhmäkokeita, jolloin koko luokka suorittaa tehtävät samanaikaisesti. Jos kokeet ovat monivalintakokeita, niiden tarkastaminen korjauskaavaimen avulla on nopea ja vaivatonta. Korjaaminen voidaan tällöin tarpeen vaatiessa suorittaa myös koneellisesti. Vastaaminen suoritetaan tavallisesti erilliselle vastauslomakkeelle, joten koevihkoja voidaan käyttää toistuvasti.

1.2.6. Arvostelunormit

Jos koe on esitetty suurelle ja edustavalle oppilasjoukolla, voidaan tulosten perusteella laatia normit, joita käyttämällä opettaja voi saada selville luokkansa suoritustason yleiseen suoritustasoon verrattuna. Normit kuvastavat miten koepistemäärät jakautuivat valitussa edustavassa oppilasjoukossa. Ne eivät siis sinänsä osoita tasoa, joka tulisi saavuttaa. Normit voidaan ilmaista erilaisina standardipistemäärinä (z, T, stanine jne.), prosenttilukuina tai kouluarvosanoiksi muutettuina. Jos kunnassa järjestetään yhteisiä kokeita, voidaan koko oppilasjoukon tulosta pitää viitenormina.

1.3. Erilaisia kokeiden käyttötapoja

On olemassa erilaisia vieraiden kielten taitoa mittaavia kokeita. Kokeen luonne ja sisältö riippuu sen tavoitteesta, ts. siitä mitä sen avulla pyritään saamaan selville, mihin kysymykseen halutaan vastausta.

1.3.1. Prognostinen käyttö

Puhtaalla prognostisella kokeella (lahjakkuuskokeella, soveltavuustestillä) pyritään ennustamaan oppilaan tulevaa menestymistä vieraan kielen opiskelussa. Prognostiset kokeet eivät ole täysin luotettavia ennustajia, ts. niissä heikosti menestynyt oppilas voi myöhemmin menestyä varsinaisissa kielenopinnoissa varsin hyvin. Prognostiset kokeet eivät yleensä ota huomioon motivaation merkitystä oppimiselle, vaan korostavat kielellisen lahjakkuuden osuutta. Puhtaita prognostisia kokeita ei koulussa sanottavasti käytetä, mutta työelämässä varsin usein. Koulussa käytettävät prognostiset kokeet ovat luonteeltaan ns. koulusaavutuskokeita (summatiivisia kokeita). Summatiivisella kokeella pyritään saamaan selville, missä määrin oppilas hallitsee tavoitteena olleet toiminnot, ja tämä osoitetaan erilaisella oppilasarvostelulla (numero todistukset jne.).

1.3.2. Diagnostinen käyttö

Diagnostista koetta käytetään lähinnä oppikurssien soveltuvuuden arvioimiseen, oppilaiden erityisten oppimisvaikeuksien paljastamiseen ja opettajan työn tehostamiseen. Diagnostista koetta käytetään mm. opetusmateriaalin kehittämisessä ja opetusmenetelmien parantamisessa. Diagnostinen koe voi olla eräänlainen kertauskoe. Sitä voidaan suositella käytettäväksi jokaisen lukuvuoden alussa, varsinkin jos luokka ei ole entuudestaan opettajalle tuttu (alkudiagnoosi). Koe laaditaan siten, että se sisältää esim. keskeiset rakente- ja sanastokohdat. Koetta ei pyritä tekemään erottelun varmistamiseksi keskivaikeaksi (ratkaisuprosentti 40-60 %), koska sen perusteella ei anneta arvosanoja. Sen sijaan sen tulee olla kattava, eli sisältää käsillä olevista asioista kaiken oleellisen. Tarkoituksena on saada selville, mitkä asiat hallitaan ja mitä ei. Tämä tieto auttaa opetuksen suunnittelussa.

Opettaja voi pitää jonkin yhtenäisen jakson (unit) lopussa lyhyen diagnostisen kokeen. Tulosten perusteella asiaa joko kerrataan osa saa tukiopetusta tai siirrytään uuteen asiaan. Usein suoritettavilla diagnostisilla kokeilla on myös se positiivinen vaikutus, että oppilaat tottuvat pitämään kokeita

luonnollisena tapahtumana ja kokeiden pelko todennäköisesti vähenee.

Diagnostisoivat kokeet jaetaan nykyään usein formatiivisiin ja diagnostisiin kokeisiin. Formatiivinen koe vastaa tällöin POPS:in luonnehdintaa diagnostisista kokeista (oppimistilanteen aikana tapahtuva takaisinsyöttö opettajalle ja oppilaille) ja diagnostinen koe on lähinnä alkutilanteen tarkka kartoitus ja jatkuvien oppimisvaikeuksien syiden yksityiskohtainen selvitys.

1.3.3. Prognoosi - diagnoosi

Diagnoosin ja prognoosin vertailu selvittänee parhaiten diagnostisten kokeiden luonteen:

<u>Diagnoosi</u> (formatiivinen koe)	<u>Prognoosi</u> (summatiivinen koe)
1. Antaa kuvan nykytilanteesta. Osoittaa tukipetuksen tarpeen. Antaa tietoa menetelmien, ja materiaalin mahdollisista puutteista, ja voi lopulta vaikuttaa opetussuunnitelman muuttamiseen.	1. Nykyhetkeä koskevan arvion lisäksi pyrkii antamaan ennusteen oppilaan tulevasta menestymisestä aineessa.
2. Lyhyitä kokeita, 10-20 osatehtävää, 5-10 min.	2. Suhteellisen pitkiä kokeita.
3. Kohdistuu selvästi rajattuun, suppeaan alueeseen, usein yhteen asiakokonaisuuteen (oppiyksikköön)	3. Mitattava alue laajempi, pyrkii mittaamaan kielitaidon eri puolia monimuotoisesti.
4. Oppilaat voivat usein itse korjata suorituksensa.	4. Tavallisesti opettaja korjaa kokeet.
5. Ei yleensä vaikuta arvosanaan.	5. Tulosta käytetään arvosanaa annettaessa.

Esimerkkejä diagnostisista koetyypeistä ja kokeista esitetään liitteessä 1 sivuilla 47-58.

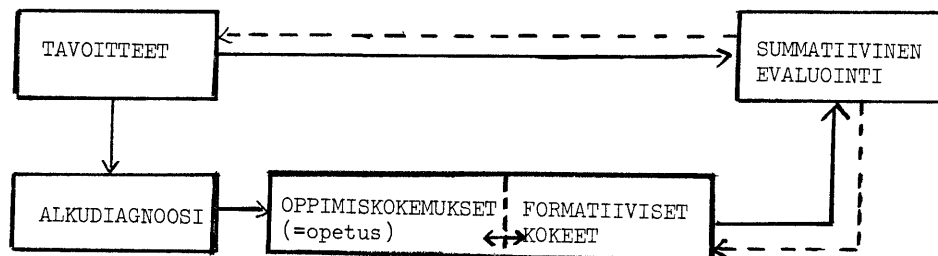
1.4. Analyyttinen - kokonaisvaltainen mittaaminen

Yleisesti voitaneen sanoa, että vieraan kielen oppiaines muodostuu kahdesta osasta: rakenteet ja sanasto. Kieli ei ole vain rajaton kokoelma erilisiä yksiköitä (sanoja), vaan sillä on jäsentynyt struktuuri. Tämä rakenteellinen runko mahdollistaa kielen oppimisen, koska ei tarvitse opetella suurta määrää täysin irrallisia yksiköitä. On opeteltava kielen keskeiset rakenteet,

minkä jälkeen kielitaidon laajentaminen ja syventäminen sanaston osalta on mahdollista, ja oppilas voi ilmaista omia ajatuksiaan. Edellä esitetyn perusteella voidaan kielitaitoa mitata periaatteessa kahdella tavalla: analyytisesti, jolloin analysoidaan kukin kielellinen toiminto osatekijöihinsä ja mittaaminen tapahtuu osatekijöiden tasolla, tai kokonaisvaltaisesti, jolloin ei kiinnitetä huomiota toimintojen rakenteeseen vaan ollaan kiinnostuneita kokonaisuudesta. Tällöin ollaan lähellä kommunikaatioteoreettista ajattelua: halutaan saada selvälle, kuinka hyvin kielellinen kommunikaatio (suullinen tai kirjallinen) onnistuu. Analyyttinen mittaaminen on luonteeltaan lähinnä diagnostista evaluointia. Tavallisesti koulusaavutuskokeet muodostavat kompromissin näiden kahden ajatuskannan välillä. Kokeet sisältävät siten usein toisaalta "puhtaita" sanaston, rakenteiden ja ääntämisen kokeita, toisaalta puheen ja luetun ymmärtämisen, puhumisen ja kirjoittamisen kokeita.

1.5. Kokeiden asema opetus- ja oppimisprosessissa

Erilaisten kokeiden asema opetus- ja oppimisprosessissa käy ilmi seuraavasta kaavioista.

KUVIO 1. Kokeiden asema opetus- ja oppimisprosessissa.

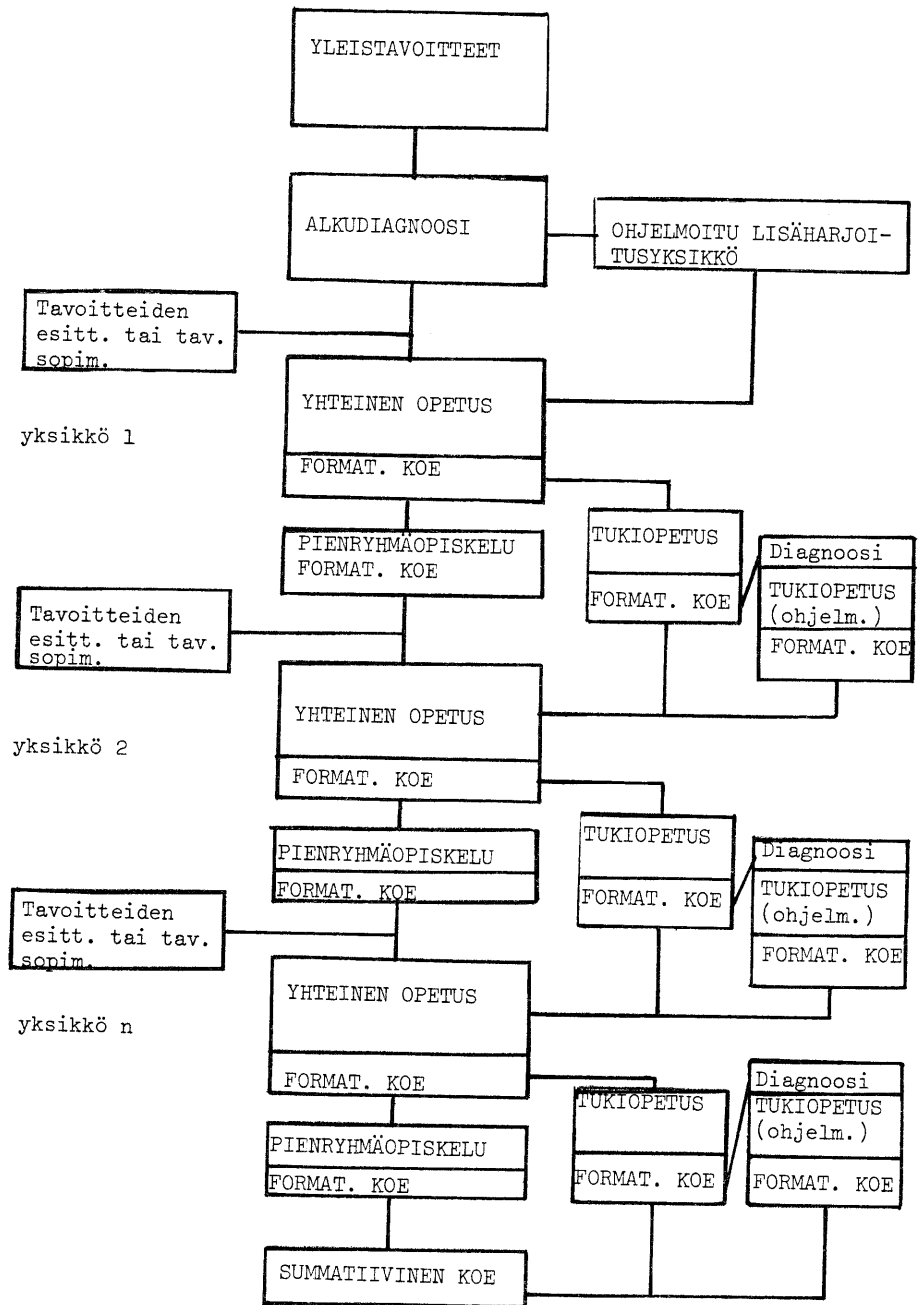
Opetus- ja oppimisprosessin lähtökohtana ovat asetetut tai sovitut tavoitteet. Ne ohjaavat sekä oppimiskokemusten järjestämistä (=opettamista) ja siihen elimellisesti liittyvää formatiivista ja summatiivista evaluointia. Tavoitteiden oppimiskokemusten ja evaluaation välillä tulisi vallita dynaaminen tasapaino. Kokeet eivät kuitenkaan saa dominoida oppimiskokemuksia, ts. oppimiskokemusten tulee ensi sijassa ohjautua tavoitteista käsin. Kokeet ja evaluaatio yleensä vaikuttavat tavoitteisiin siten, että niitä voidaan tarkentaa tai muuttaa. Tätä kautta kokeet voivat myös vaikuttaa oppimiskokemusten järjestämiseen.

Kaavio 2. esittää tarkemmin erilaisen arvioinnin aseman opetuksessa. Lähtötilanne voi olla lukuvuoden tai lukukauden tai periodin alku. Ennen opetuksen alkua suoritetaan alkudiagnoosi lähtötason tarkistamiseksi: mitä oppilaat osaavat, mitä he eivät osaa jne. Tämän jälkeen suunnitellaan ensimmäisen oppimisyksikön (yleensä 3-6 viikkoa) tavoitteet ja sisältö yhdessä oppilaiden kanssa. Yhteisen opetuksen jälkeen pidetään koko yksikön täysin kattava formatiivinen koe, jonka jälkeen on päätöksentekotilanne: -Onko koko ryhmän syytä kerrata yksikkö kokonaisuudessaan vai vain sen osia? -Hallitsevatko (tehtävistä 85 % tai enemmän oikein) jotkut yksikön ja muut tarvitsevat lisäopetusta?

- Järjestetäänkö lisäopetus pienryhmätyöskentelynä normaalilla kielenopetustunnilla jolloin asian hallitsevat oppilaat auttavat lisäopetusta tarvitsevia vai annetaanko ko. oppilaille tukiovetusta.

Tukiovetuksen ja pienryhmäopiskelun jälkeen pidetään joko täsmälleen sama tai rinnakkainen koe kuin yhteisen opetuksen jälkeen. Tämä siksi että saadaan nopeasti havainnollista tietoa lisäopiskelun tuloksista.

Jos joillakin oppilailla on lisäopiskelusta huolimatta samoja virheitä, on syytä tarkan diagnoosin avulla selvittää virheiden syyt ja antaa tukiovetusta esim. ohjelmoidun materiaalin avulla, joka voidaan suorittaa myös kotona. Lisäopiskelun jälkeen pidetään jälleen sama tai rinnakkainen koe kuin yhteisen opetuksen jälkeen. Samalla tavalla menetellään kunkin oppimisyksikön kohdalla ja lukukauden tai lukuvuoden lopulla pidetään summatiivinen päättökoe, joka sisältää keskeiset piirteet kustakin yksiköstä.

KUVIO 2. Formatiivinen, diagnostinen ja summatiivinen evaluaatio kielten opetuksessa.

SISÄLTÖ	OPPILAAN KÄYTTÄYTYMINEN							
	Kielen yksikköjen hallinta (tunnist. ja tuott.)	Kielen mallien ja sääntöjen hallinta (tunnist. ja tuottaminen)	Tietoja olosuhteista ja elämästä maassa, jonka kieltä opiskelee	Kyky ymmärtää normeali-tempoista puhetta	Kyky tehdä itsensä suullisesti ymmärrettäväksi	Kyky lukea tekstiä silloin ymmärtäen	Kyky ainakin jossain määrin käyttää kieltä kirjallisesti	Positiivinen asenne kielen käyttämisestä ja kielen opiskelua kohtaan
1. SANASTO								
2. RAKENTEET								
3. ÄÄNTÄMINEN								
4. KIRJOITUS								
5. KULTTUURI								
6. VIESTINTÄ -sujuvuus -vastausnopeus -ymmärrettävyys -hyväksyttävyys jne.								

☐ = tyhjä tai epätodennäköinen ruutu

KUVIO 3. POPS:n oppilaalle vieraiden kielten tavoitteiden ja oppisisältöjen luokittelu.

1.6. Periaatteita kokeita laadittaessa

- Kokeen laadinnassa on kiinnitettävä huomiota mm. seuraaviin seikkoihin:
- opetuksen tavoitteet on tunnettava tarkasti (kokeen tulee mitata tavoitteiden saavuttamista)
 - on tunnettava oppikurssin keskeinen sisältö (kokeen tulee vastata opetuksen sisältöä)
 - on tunnettava vallitsevat opetuskäytänteet,
 - on tunnettava oppilasaines, jolle koe laaditaan,
 - on tunnettava kokeen laadintamenetelmät ja hyvälle kokeelle asetettavat vaatimukset. (Mittaamisen menetelmä on valittava siten, että parhaalla mahdollisella tavalla saadaan haluttava tieto).

Opetuksen yleiset ja ainekohtaiset tavoitteet on esitetty Peruskoulun opetussuunnitelman yleisessä ja ainekohtaisessa osassa sekä nykykielten opetussuunnitelmassa. Kokeiden laadintaa ja mittavälineille asetettavia vaatimuksia (validiteetti, reliabiliteetti, vaikeustaso, erottelukyky ja objektiivisuus) käsitellään POP:sin yleisessä osassa luvuissa 9.2. ja 9.3. (s. 162-166).

Käytännön viitteitä kokeen laatimista varten

1. Ensiksi päätetään, mitä opetuksen tavoitetta halutaan mitata. Kokeen tavoite tulee tarkasti yksilöidä, koska mittauksen tavoite määrää mittausmenettelyn ja koetyypin valinnan. Kuviota 3 voidaan käyttää ^{/mittaus} tavoitteita määriteltäessä. Jokaisella koetyypillä on omat rajoituksensa. Täten esim. monivalintakoe ei sovellu kaikkien kielitaidon osa-alueiden mittaamiseen, täydennyskokeella on omat rajoituksensa, käänöskoe mittaa lähinnä käännöstaitoa jne. Kokeen validiteetti riippuu olennaisesti siitä, missä määrin mittauksen kohteena oleva opetuksen tavoite ja valittu mittausmenetelmä ovat sopusoinnussa keskenään.
2. Kokeen tulee kohdistua keskeisiin ja tärkeisiin tavoitteisiin.
3. Oppilaalle annettavat ohjeet on laadittava niin, että ne ovat selkeät ja yksiselitteiset (tarvittaessa äidinkielellä). Koetehtävien tulee myös olla selkeät.
4. Prognostisessa (summatiivisessa) kokeessa tulee olla muutamia helppoja, useita keskivaikeita (ratkaisuprosentti 30-70%) ja muutamia vaikeita tehtäviä erottelukyvyn varmistamiseksi.
5. Reliabiliteetin varmistamiseksi on kokeessa oltava suhteellisen runsaasti tehtäviä.

6. Kokeen arvostelussa tulee pyrkiä mahdollisimman objektiiviseen arviointimenettelyyn, jolloin tulokset ovat arvostelijasta riippumattomat.
7. Jos kokeessa halutaan tietynlaista painotusta mitattavien asioiden kesken, on helpointa menetellä siten, että tärkeimpänä pidettävässä osakokeessa on eniten tehtäviä ja muissa osakokeissa halutussa suhteessa. Summapistemäärä osoittaa tällöin suoraan halutun painotuksen. Tarvittaessa voidaan käyttää erilaisia painokertoimia.

Monivalintakokeita laadittaessa on lisäksi otettava huomioon mm. seuraavia seikkoja:

1. Monivalintakokeen runko tulee laatia siten, että se kohdistaa huomion yksiselitteisesti mitattavaan asiaan. Tällöin vastaaminen tapahtuu samalla perusteella. Sen tulee antaa riittävästi tietoa oikean vaihtoehdon valitsemiseksi muttei niin paljon (esim. rakenteellisia vihjeitä) että oikea vaihtoehto käy ilmi ilman todellista tietoa. Rungon ei tule sisältää tarpeetonta asiaa.
2. Runkoon ei mielellään sijoiteta negatiivisia muotoja, ts. esim. puhutu n ja luetun ymmärtämisen kokeessa ei mielellään kysytä mitä joku ei sanonut tehnyt jne. Sen sijaan voidaan luonnollisesti kysyä miksi joku ei tehnyt jotakin (mikä on "todellisessa elämässä" luonteva kysymys).
3. Runkoon sijoitetaan yleensä ne sanat, jotka muuten olisi toistettava joksaisessa vaihtoehdossa.
4. Asiantuntijoiden on oltava yksimielisiä oikeasta vaihtoehdosta. Yleensä on suositeltavaa, että vain yksi vaihtoehto on oikein tai selvästi paras/luontevin.
5. Virheellisten vaihtoehtojen on oltava mielekkäitä, jotta oppilaalle, joka ei tiedä oikeata vastausta, kaikki (myös oikea) ovat yhtä todennäköiset.
6. Oikean vastausvaihtoehdon paikkaa on ehdottomasti vaihdeltava sattumanvaraisesti (arpomalla tms.).
7. Vastausvaihtoehtojen tulee mielellään olla suunnilleen yhtä pitkät tai ainakin symmetriset (esim. A ja C suunnilleen yhtä pitkät samoin B ja D). Muita pitempi vaihtoehto on usein samalla oikea vaihtoehto.
8. Vaihtoehdot esitetään typografisesti samassa asussa, mielellään allekkain (ei samalle riville peräkkäin), koska siten vaihtoehdot ovat helppolukuiset ja paremmin samanarvoiset.
9. Vaihtoehtoja on oltava mieluummin neljä tai viisi.
10. Kieliopillinen johdonmukaisuus on säilytettävä osion puitteissa. Vaihtoehtojen tulee liittyä runkoon kielellisesti moitteettomalla tavalla.

11. Vaihtoehtojen tulee olla toisistaan riippumattomat, samoin kuin osioiden tulee olla toisistaan riippumattomat.
12. On syytä välttää mahdollisuuksien mukaan vastakohtapareja vaihtoehtoina. Jos "sama" asia sanotaan myönteisenä ja kielteisenä, on tämä usein vihje, että jompikumpi on oikea vastaus.

Yhdistelytehtävissä tulee vaihtoehtoja olla enemmän (2-3) kuin vertailtavien lähtökohtia.

- Vaihtoehtotehtävissä (oikein-väärin), jotka ovat usein väittämiä, tulee
1. väittämien olla lyhyitä ja yksiselitteisiä, ts. joko selvästi oikein tai väärin (ei : joskus, usein oikein/väärin.)
 2. väittämien olla myönteisiä (ts. joku teki / sanoi jotakin; ei : A ei tehnyt sanonut jotakin).

Täydennyskokeessa on pidettävä huoli, ettei täydennettäviä kohtia ole liian tiheässä ja ettei kokeeseen ympätä liian monia täydennettäviä asioita, jolloin ulkoasu on hyvin sekava. Näin saattaa käydä jos aukkojen lisäksi sulkeissa annetaan esim. perusmuotoja, erilaisia selityksiä ja ohjeita.

Täydennettäessä lauseita annettujen sanaluetteloiden perusteella tulee sanaluettelossa olla enemmän sanoja kuin täydennettäviä kohtia tai vähemmän, jolloin samaa sanaa voidaan käyttää useammin kuin kerran (mikä on ilmoitettava oppilaille annettavassa ohjeessa).

2. KIELITAIDON MITTAAMINEN

2.1. Puheen ymmärtäminen

Puheen ymmärtäminen on kompleksinen tapahtuma. Ei ole kysymys yhdestä ja yhtenäisestä prosessista, kuten äidinkielen puheen ymmärtämisen perusteella voisi ajatella. Tätä aluetta on toistaiseksi tutkittu vain hyvin vähän. Kuitenkin vieraskielisen puheen ymmärtämisessä tarvitaan ainakin seuraavia ominaisuuksia: diskriminaatiokyky, mielessä säilyttäminen (muisti) ja merkityksen ymmärtäminen.

2.1.1. Diskriminaatiokyky

Oppilaan on kyettävä tekemään eroja vieraan kielen äänteiden kesken, ja nämä erot voivat olla lisäksi ristiriidassa äidinkielen äännesysteemin kanssa.

Diskriminaatiokykyä voidaan mitata erilaisilla koetyypeillä, joista seuraavassa esitetään muutamia esimerkkejä. Diskriminaatio_okokeet ovat lähinnä formatiivista ja diagnostista evaluaatiota.

2.1.1.1. Samanlainen - erilainen

Tässä kokeessa esitetään oppilaille kaksi tai useampia sanoja, sanontoja tai lyhyitä lauseita, jotka ovat joko täysin samanlaiset tai poikkeavat toisistaan vain vähän.

a) Kuulet kaksi (kolme, neljä jne.) sanaa. Kuuntele tarkasti ja merkitse rasti sarakkeeseen S, jos sanat olivat samanlaiset. Jos ne olivat erilaiset, merkitse rasti sarakkeeseen E.

sticka	stiga	work	walk	Staat	Stadt			
pil	bil	bad	bed	Kirsche	Kirche			
bil	bil	ship	ship	lachen	lachen			
		he is	his					
		touch	touched					
fin	vin	fin	cold	cold	gold	nicht	nicht	nichts

b) He sings. He sinks. He thinks.

He is singing. He is sinking. He is thinking.

The ship is moving. The sheep is moving.

Han sjunger. Han sjunker. Han skjuter.

Sie brachte etwas Geld. Sie brauchte etwas Geld.

Sie brachten etwas Geld. Sie brauchten etwas Geld.

c) Intonaatio

Tässä kokeessa esitetään oppilaille kaksi tai useampia lyhyitä lauseita. Oppilaiden tulee ratkaista onko lauseiden intonaatio samanlainen vai erilainen.

You're coming. You're coming?

Good morning! (iloinen tervehdys)

Good morning! (närkästynyt äänensävy: heräsithän sinä viimeinkin)

2.1.1.2. Mikä on erilainen

Jos ärsykesanoja on vähintään kolme voidaan koe muodostaa siten, että yksi sana poikkeaa muista ja oppilaan tulee tunnistaa se.

2.1.1.3. Riimi

Tässä kokeessa esitetään oppilaille kaksi tai useampia sanoja. Heidän tulee päättää, muodostavatko ne kelvollisen loppusoinnun.

"Kuulet kolme sanaa. Kuuntele tarkasti, mitkä niistä muodostavat loppusoinnun. Merkitse rasti oikeaan sarakkeeseen."

head bed had stiga niga flicka lachen lassen machen

Diskriminaatiokyvyn kehittäminen on tärkeätä siksi, että oppilaiden voidaan odottaa kykenevän tuottamaan tarpeellisia äänteellisiä eroja vain jos he kykenevät kuulemaan niitä.

2.1.2. Mielessä säilyminen

Kokemuksesta tiedämme, että mielessä säilyminen on vaikea ongelma aloittelijalle. Oppilaalla ei ehkä ole mitään vaikeuksia kuunnella pitkiä kysymyksiä äidinkielellä ja vastata niihin, mutta kuullessaan pitkähkön vieraskielisen kysymyksen hän ei pysty säilyttämään mielessään koko kysymystä, vaan joutuu pyytämään kysymystä toistettavaksi. Muistaminen ei tuota samanlaisia vaikeuksia kielen opinnoissa pitemmälle eteneille. Mielessä säilymistä ei yleensä mitata, mutta on syytä pitää huoli, ettei puheen ymmärtämistä arvioitaessa mitatakin ensisijaisesti muistia.

2.1.3. Merkityksen ymmärtäminen

Puheen ymmärtäminen vaatii paitsi diskriminaatiokykyä ja mielessä säilymistä myös ennen kaikkea rakenteiden ja sanaston tuntemusta. Viestintätilanne vaikuttaa myös puheen ymmärtämiseen. Useasti puheen ymmärtämistä mittavien kokeiden osatehtävät voidaan ratkaista muutamien avainsanojen avulla. Puheen ymmärtämistä voidaan mitata monenlaisilla kokeilla, joista seuraavassa esitetään muutamia esimerkkejä.

2.1.3.1. Ohjeiden mukaan toimiminen

Alkajaisasteella voidaan yksinkertaisena puheen ymmärtämisen kokeena käyttää opetettavalla kielellä annettuja toimintaohjeita. Oppilaiden tulee toimia ohjeiden mukaisesti. Arvostelu: oikein = 1 pist. väärin = 0 pist.

Stand up. Sit down. Go to the door. Open the door. Come to the blackboard. Draw a cat jne.

2.1.3.2. Oikein - väärin

Tässä kokeessa oppilaat kuulevat vieraskielisen lauseen tai muutamia lauseita. Oppilailla on edessään paperi tai vastauslomake, jossa on kaksi saraketta: O = oikein, V = väärin, tai ./ V.

a) Opettaja lukee lauseen ja näyttää samanaikaisesti kuvaa.

This is a tree.
Det här är ett träd.
Das ist ein Baum.

O	V	./	V
X		X	

Oppilaat merkitsevät rastin oikeaan sarakkeeseen.

b) Opettaja lukee vieraskielisen lauseen. Oppilaat merkitsevät vastauksensa oikeaan sarakkeeseen. Kuvia ei käytetä.

A dog has three legs./ En hund har tre ben./ Ein Hund hat drei Beine.

It's summer now./ Nu är det sommar.

My grandfather is older than my father./ Min farfar är äldre än min far./ Mein Grossvater ist älter als mein Vater.

A rose is a flower./ En ros är en blomma.

A church is a building./ En kyrka är en byggnad.

I took a taxi to miss the train.

Jag antecknade hans adress för att inte komma ihåg den.

Huom! On varottava, etteivät lauseet mittaa oppilaiden asiatietoja, vaan ensi sijassa puheen ymmärtämistä.

d) Opettaja lukee esim. kaksi lausetta. Oppilaiden on päätettävä onko jälkimmäinen lause looginen jatko edelliselle.

Take an umbrella with you. It's very cold.

2.1.3.3. Monivalintatehtävät

- a) Opettaja lukee vieraskielisen lauseen ja oppilaat valitsevat esim. kolmesta kuvasta sen, joka vastaa kuultua lausetta.

The boy is running. Pojken springer. Der Knabe läuft.

A

B

C

- b) Opettaja lukee ensin lyhyen lauseen. Sen jälkeen hän esittää kolme vastausta. Vaihtoehdot voidaan esittää myös kirjallisesti.

How are you?

- A. Tom Brown.
- B. I'm twelve.
- C. Very well, thank you.

När ska vi äta?

- A. Hos mormor.
- B. Vid bordet.
- C. Klockan fem.

Jetzt will ich etwas essen.

- A. Ich bin durstig.
- B. Ich bin sehr hungrig.
- C. Ich habe keine Zeit.

- c) Viestintätilanteeseen pohjaava koetyyppi on varsin käyttökelpoinen. Oppilas kuulee johdannon sekä myös vaihtoehdot. Vaihtoehdot voidaan esittää myös kirjallisesti

You can't park here!

Who says that?

- A. A policeman.
- B. A teacher.
- C. A doctor.
- D. A pilot.

At dinner Dad says to

Bob: "Give me the salt, please".

Bob answers:

- A. "I don't like it".
- B. "Yes, please".
- C. "Yes, it is".
- D. "Here you are".

Luonteva tapa testata puheen ymmärtämistä ovat juuri dialogiin perustuvat tehtävät.

Sheila: I haven't seen Lucy for a week. I wonder if she is ill.

Philip: I don't know. I hardly know her.

- A. Philip believes that Lucy is ill.
 - B. Sheila thinks that Lucy may be ill.
 - C. Sheila is sure that Lucy is not ill.
 - D. Philip did not know that Lucy had been ill.
- d) Oppilas kuulee lyhyehkön vieraskielisen tekstikatkelman. Tämän jälkeen hän valitsee esitettyjen vaihtoehtojen joukosta sen, joka liittyy kuul- tuun tekstiin. Vaihtoehdot voidaan esittää joko suullisesti tai kirjal- lisesti.

It was a warm morning in summer. Mr Green came out of the house at eight o'clock with many bags and baskets. He put them in his car. Soon Mrs Green and the children, Bob and Ann, came out too. They got into the car and drove away.

They drove for fifty minutes. Then they came to a lake. Bob and Ann were out at once. They wanted to bathe in the lake.
What time did the Green family get to the lake?

- A. At eight.
- B. At half past eight.
- C. At ten to nine.

How did they get to the lake?

- A. They took a taxi.
- B. They drove in their own car.
- C. They went there by bus.

Koe voidaan suorittaa myös siten, että oppilaille esitetään tekstin jälkeen suullisesti lyhyitä väittämiä. Oppilaiden tulee ratkaista kuulemansa perus- teella pitävätkö väittämät paikkansa vai eivät.

It was a cold afternoon. Mr Green drove to the seaside. They took many bags with them. Mrs Green bathed in the lake.

Puheen ymmärtämistä voidaan mitata useilla muilla koetyypeillä, joita esi- tellään jäljempänä jaksossa 3.3.(luetunymmärtäminen).Pääasiallisena erona on se, että tässä jaksossa kokeet esitetään suullisesti, kun taas luetun ymmär- tämistä mitattaessa kokeet esitetään kirjallisesti. On syytä myös korostaa, että kielimuoto ja viestintätilanne on usein (ehkä aina) erilainen puheessa ja kirjoituksessa, ja kokeiden tulisi heijastaa tätä eroa mahdollisimman luontevas- ti. Muuten kokeen validiteetti on kyseenalainen.

2.2. Puhuminen

Vieraan kielen puhetaitoa mittaavia kokeita on alettu vasta muutama vuosi sitten liittää vieraan kielen taitoa mittaaviin koesarjoihin. Kokeenlaatijat ovat pitäneet puhumista mittaavien kokeiden laatimista vaikeana, joskus jopa lähes mahdottomana tehtävänä käytännössä, koska ratkaisu tavana on mm. seuraavat ongelmat (katso myös Liite 5, s. 72-74):

- Mistä tekijöistä puhetaito koostuu (ääntäminen, painotus, intonaatio, sanasto, rakenteet jne.) ja miten niitä voidaan mitata mahdollisimman objektiivisesti?
- Miten eri osatekijöitä tulisi painottaa kokonaispistemäärää laskettaessa?
- Miten saada oppilailta vertailukelpoisia puhenäytteitä?
- Mistä saada kylliksi aikaa oppilaiden suullisen kielitaidon yksilölliseen mittaamiseen, ja jos puhenäytteet nauhoitetaan, nauhojen kuuntelemiseen ja pisteistämiseen?

Nämä ovat vaikeita ongelmia ratkaistavaksi, mutta on kuitenkin välttämätöntä sisällyttää koeohjelmaan myös suullista kielitaitoa mittaavia osakokeita jos halutaan varmistaa kielenopetuksen keskeisen tavoitteen - aktiivisen suullisen kielitaidon - saavuttaminen. Kokeilla on suunta antava vaikutus sekä opetukseen että oppilaiden itsenäisesti suorittamaan harjoitteluun. Jos kaikki luokassa - ja varsinkin koulukäynnin päättymisvaiheessa pidettävät kokeet - ovat kirjallisia ns. kynä- ja -paperi kokeita, oppilaat kiinnittävät päähuomion lukemisen ja kirjoittamisen harjoitteluun. Vähintään kerran lukukaudessa suoritettava suullinen koe korostaa puhetaidon tärkeyttä arvosanaa annettaessa.

Puhuminen on sosiaalinen taito. Voimme lukea, kirjoittaa, kuunnella radiota ja katsella televisiota yksin, mutta puhuessamme meillä tavallisesti on kuulijoita. Tavallisin tilanne, jolloin tarvitsemme puhetaitoa, on keskustelu. Keskustelussa haluamme saada itsemme ymmärretyksi ja saada selville mitä keskustelukumppanillamme on sanottavaa. Tämä merkitsee sitä, että normaalisti puheen ymmärtämistä ei voida täysin oikeutetusti erottaa puhumisesta, vaan kielellisessä kommunikaatiossa tapahtuu vuorovaikutusta lähettäjän ja vastaanottajan välillä (= välittömän palautteen ohjaama viestintää).

Kielenopetuksen ihanteellisena tavoitteena on epäilemättä antaa oppilaille virheetön ja idiomaattinen kielitaito. Jos virheettömyyteen kiinnitetään päähuomio, tai toisin ilmaistuna, jos lasketaan vain virheiden määrä arvosanaa annettaessa, voi seurauksena olla, että oppilaat arkailtavat puhua opiskelemaansa kieltä, koska he pelkäävät tekevänsä virheitä. Jos kuitenkin kielen-

opetuksen tavoitteena on käyttökelpoinen kielitaito, jota käytetään arastelamatta tilanteen vaatiessa, olisi ilmeisesti tehtävä kompromissi kielellisesti ideaalin ja toiminnallisesti tehokkaan kielenkäytön välillä. Tällöin ei siis kiinnitettäisi päähuomiota virheisiin, vaan siihen, miten tehokkaasti oppilas pystyy tekemään itsensä ymmärretyksi.

Puhekielessä on lukuisia määriä variantteja, "rekistereitä". Se eroaa esim. englannin kielessä "kirjakielestä" varsinkin ääntämisen ja sanaston osalta. Puhussa ei ole yleensä aikaa harkita huolellisesti etukäteen mitä sanoa. Ei ole myöskään mahdollista korjata virheitä jälkikäteen yhtä helposti kuin kirjoitettaessa. Tämän vuoksi ei oppilailta tulisi myöskään vaatia vierasta kieltä vapaasti puhuttaessa korrektisuutta, johon sitä äidinkielenään puhuvat henkilötkään eivät normaalisti yllä. Puhuttaessa käytetään hyväksi usein toistoa, ilmeitä, eleitä, ts. annetaan enemmän informaatiota kuin olisi tarpeen esimerkiksi kirjallisessa esityksessä (redundanssi). Tämä osittain korvaa ne puutteet, jotka ennalta valmistelemattomuus aiheuttaa.

Puhetaitoa arvioitaessa on ongelmana mittauksen luotettavuus. Luotettavuutta voidaan parantaa vakioimalla koetilanne mahdollisimman pitkälle. Kaikki koemateriaali laaditaan huolellisesti etukäteen ja nauhoitetaan. Koetettävät pyritään varsinkin opiskelun alkuvaiheessa laatimaan siten, että vain yksi vastaus on oikein. Täten vähennetään tulkinnan osuutta. Opettajat tutustuvat arvosteluohjeisiin tai käyvät kurssin, jossa heidät perehdytetään puhekokeiden järjestelyyn.

Huolellisesti valmisteltu koe voitaneen järjestää niin, että oppilasta kohti kuluu aikaa n. 3-5 minuuttia. Koulut, joilla on käytettävissä kieli-studio, ovat ajankäytön suhteen muihin kouluihin nähden helpommassa asemassa.

2.2.1. Ääntäminen

Ääntämisen kokeissa käytetään yksikkönä tavallisesti lauseita, ei irrallisia sanoja. Ääntämisen kokeessa voidaan mitata yksityisten äänteiden hallintaa, painotusta, intonaatiota ja sujuvuutta. Lauseessa kiinnitetään huomiota korkeintaan kahteen asiaan, johonkin tiettyyn äänteeseen, painotukseen tai intonaatioon sekä yleiseen sujuvuuteen. Arvosteluasteikkona voidaan käyttää joko suhteellisen karkeaa tai tarkkaa luokitusta tilanteesta riipuen.

Ääntämistä voidaan mitata periaatteessa ainakin kolmella tavalla. Oppilas toistaa kuulemansa mallin mahdollisimman tarkasti, oppilas lukee ääneen kirjallisesti esitettyjä lauseita, oppilaan vapaa puhe nauhoitetaan ja arvostellaan ääntämisen kannalta (ks. liite 2 sivulla 59-60).

2.2.1.1. Mallin toistaminen

Oppilas kuulee nauhalta lauseita, joiden välillä on tauko oppilaan toistamista varten. Toistot nauhoitetaan tai arvioidaan välittömästi. Opettajan on syytä laatia arvostelulomake, josta käy ilmi, mitä seikkoja tullaan arvioimaan.

Äännteet

My glass is green. Min boll är blå. Ich schäme mich.
Very well, thank you. På gården växer Er hat zehn Söhne.
tre granar.

Painotus

Mr Brown is a policeman. Jag tycker om bananer. Ich bin ein Student.

Intonaatio

Good morning! God morgon! Guten morgen!
Do you smoke? Ja, på sätt och vis. Aber natúrlich!
Really! Säger du det?

2.2.1.2. Ääneen lukeminen

Oppilas saa tutustua lyhyeen tekstiin tai joukkoon erillisiä lauseita, jotka hän sitten lukee mahdollisimman luontevasti. Tämä koetyyppi soveltuu parhaiten oppilaille, jotka ovat ehtineet kielenopinnoissaan jo suhteellisen pitkälle. Opettajalla on sama teksti, jossa on alleviivattu ne kohdat, joihin kiinnitetään huomiota ääntämisestä arvioitaessa.

It was a warm morning in summer. Mr Green came out of the house at eight o'clock with many bags and baskets. He put them in his car. Soon Mrs Green and the children, Bob and Ann, came out too. They got into the car and drove away.

On huomattava, että koulun ulkopuolella oppilas joutuu harvoin lukemaan ääneen vieraskielistä tekstiä.

2.2.1.3. Vapaa puhe

Opettaja voi kuunnella nauhoittamia oppilaiden puhenäytteitä myös ääntämisen kannalta. Hänen tulee nauhoja kuunnellessaan kiinnittää huomiota erityisesti mm. seuraaviin seikkoihin: soinnillisten ja soinnittomien klusiilien (b-p, g-k, d-t) ja suhuäänteiden (s, z, f, ʃ) ja frikatiivien (f-v, θ-ð) ja affrikaattojen (ʒ-tʃ) välisiin eroihin. Sekä konsonanttien että vokaalien

osalta kiinnitetään erityistä huomiota niihin, jotka poikkeavat vastaavien suomenkielisten äänteiden ääntämistavasta. Vapaassa puheessa arvioidaan myös erityisesti intonaatiota ja sujuvuutta.

2.2.1.4. Osittaiset tuottamiskokeet

Oppilaiden ääntämistä voidaan arvioida epäsuorasti kirjallisesti. Tällöin mitataan sitä, tietävätkö he miten vierasta kieltä äännetään. Tällaisessa kokeessa esitetään tavallisesti 2-4 sanaa ja kysytään, äännetäänkö niissä esiintyvä kirjain tai kirjainryhmä samalla tavalla vai ei. Tällainen menettely ei tietenkään täysin vastaa todellista tuottamista, mutta on todettu, että osittaiset tuottamiskokeet vastaavat varsin hyvin todellisen ääntämiskokeen tuloksia. Osittainen tuottamiskoe on nopea ja objektiivinen. Lisäksi se voidaan esittää ryhmäkokeena. Kirjallisia "ääntämiskokeita" tulisi kuitenkin käyttää säästeliäästi ja harkiten.

Äänteet Missä sanassa alleviivattu äänne poikkeaa muista?

A. <u>head</u>	A. <u>skida</u>	A. <u>sechs</u>
B. <u>mean</u>	B. <u>skepp</u>	B. <u>etwas</u>
C. <u>leave</u>	C. <u>skola</u>	C. <u>Sohn</u>

Painotus Millä seuraavista tavuista on pääpaino?

conversation	tillsammans	arbeitslos
A B C D	A B C	A B C
<u>tai</u>		
con-ver-sa-tion	till-sam-mans	ar-beits-los
A B C D	A B C	A B C

2.2.2. Ohjatut puhumisen kokeet

Ohjatut puhumisen kokeet mittaavat tavallisimmin kieliopillisten rakenteiden hallintaa. Kokeet ovat suurelta osin luokassa pidettyjen drilliharjoitusten kaltaisia.

2.2.2.1. Substituutiokokeet

Substituutiokokeissa oppilaat korvaavat jonkin lauseessa esiintyvän sanan toisella. Tällöin yleensä joudutaan lauseessa tekemään muitakin rakenteellisia muutoksia.

Sijoita kuulemaasi lauseeseen sana, joka ilmoitetaan lauseen jäljessä.

I have a new pen. (She)

Jag tycker om min katt. (Hon)

She has a new pen.

Hon tycker om sin katt.

Do you speak Swedish? (Tom)

Vår bil är ny. (Hus)

Does Tom speak Swedish?

Vårt hus är nytt.

Ich nehme das Buch. (Apfel)

Ich nehme den Apfel.

Heute ist er krank. (Gestern)

Gestern war er krank.

Sijoita subjektin (objektin jne.) tilalle sopiva pronomini.

The children are playing in the garden.

They are playing in the garden.

Per och Krister spelar fotboll.

De spelar fotboll.

Die Kinder sind auf dem Hof.

Sie sind auf dem Hof.

2.2.2.2. Muunnoskoheet

Oppilaat muuntavat kuulemansa lauseet ohjeiden mukaan kielteisiksi, kysyviksi, monikkoon, vaihtavat lauseen alkamuodon jne.

Where is my book?

Var är min bok?

Where are my books?

Var är mina böcker?

I know him very well.

Han känner Lisa bra.

I don't know him very well.

Känner han Lisa bra?

We are playing football.

Vi spelar fotboll på gården.

Yesterday we played football.

I går spelade vi fotboll på gården.

Wo ist mein Buch?

Wo sind meine Bücher?

2.2.2.3. Lauseiden yhdistäminen

Oppilaat kuulevat kaksi lausetta, jotka heidän tulee liittää yhdeksi lauseeksi. Koe mittaa lähinnä konjunktioiden ja relatiivipronominien hallintaa.

I have a sister. She can speak English.

I have a sister who can speak English.

This is the book. I told you about it.

This is the book I told you about.

Han sprang så fort han orkade. Han kom inte i tid.
 Fast han sprang så fort han orkade, kom han inte i tid.
 Han sprang så fort han orkade, men kom inte i tid.

2.2.2.4. Sanaston kokeet

Sanaston hallintaa voidaan mitata suullisesti monella tavalla. Varsinkin nuorten oppilaiden sanastoa voidaan arvioida kuvien avulla. Oppilaalle näytetään kuvaa, ja hän sanoo mitä se esittää.

What's this? What can you see in this picture? What's
 doing?

Kaikkia sanoja ei voi esittää selvästi kuvien avulla. Abstraktisten sanojen hallintaa voi kuitenkin mitata esim. vastakohtien avulla. Opettaja sanoo vieraskielisen sanan ja oppilas sanoo sen vastakohtaan:

happy - sad, stupid - clever, rolig - tråkig

Sanastoa voidaan mitata myös täydennyskokeen avulla. Oppilas kuulee yksiselitteisen lauseen alun, ja hän täydentää puuttuvan osan.

My mother's sister is my _____ (aunt).

Five and six is _____ (eleven).

Cows and horses eat _____ (grass).

Tavlan hänger på _____ (väggen).

Vi dricker vatten, när vi är _____ (törstiga).

Fru Svensson är herr Svenssons _____ (hustru).

2.2.3. Vapaat puhumisen kokeet

Puhdas "vapaa puhumisen koe" on sellainen, jossa oppilas saa kertoa itse valitsemastaan aiheesta muutaman minuutin ajan. Tämä voi olla kuitenkin epäkäytännöllistä monesta syystä. Siksi pyritään yleensä yhdenmukaistamaan koetilannetta esim. siten, että oppilaat saavat kuvailla kuvan tai kuvasarjan tapahtumia, kertoa annetusta aiheesta tai keskustella kokeenpitäjän kanssa sovitusta aiheesta.

2.2.3.1. Kuvan tapahtumien kuvaileminen

Oppilaalle esitetään kuva tai kuvasarja. Hän kuvailee kuvassa olevia henkilöitä ja esineitä ja kertoo mitä kuvassa tapahtuu. Yleensä on hyvä antaa oppilaalle jonkin verran aikaa vastauksen suunnitteluun. Pitemmälle edistyneille oppilaille voidaan esittää esim. humoristisia sarjakuvia tai pilapiirroksia. Oppilaan vastaus voidaan arvioida esim. sanaston, rakenteiden

ja sujuvuuden osalta tai yleisvaikutelman perusteella. Oppilaan vastauksia voidaan ohjata annetuilla tukisanoilla tai -kysymyksillä.

2.2.3.2. Annetusta aiheesta kertominen

Tyypillinen koe on pyytää oppilasta kertomaan ulkomaalaiselle vieraille kotipaikastaan, maastaan, harrastuksistaan, kodistaan tai koulusta. Toinen suosittu aihepiiri on, mitä oppilas tekisi, jos hänellä olisi paljon rahaa käytettävissään tai jos hän saisi päättää asioista (olisi esim. pääminister tai presidentti). Oppilaan suoritus voidaan arvioida esim. sanaston, rakenteiden ja sujuvuuden osalta tai ymmärrettävyyden ja sujuvuuden osalta.

2.2.3.3. Keskustelu

Keskustelu on ehkä luonnollisin koetyyppi mittaamaan suullista kielitaitia. Keskustelu voi olla vapaata (välittömän palautteen ohjaamaa viestintää), jolloin keskustelun johdatteli (joko opettaja tai joku ulkopuolinen henkilö) ohjaa keskustelua tilanteen mukaan ilman ennalta laadittua tarkkaa suunnitelmaa. Tällainen koetyyppi on vaativa. Sen avulla voi olla hankalaa saada vertailukelpoisia puhenäytteitä oppilailta. Arvostelu muodostuu helposti liian subjektiiviseksi. Kokematon kokeenpitäjä joutuu helposti tilanteeseen, jolloin hän ei tiedä miten jatkaa keskustelua. Seurauksena on tavallisesti se, että opettaja tekee kysymyksiä, joihin oppilaat voivat vastata vain sanoilla "kyllä" tai "ei". Oppilaan suullisesta kielitaidosta ei tällaisen kokeen perusteella voi sanoa mitään varmaa. Onkin suositeltavaa, että opettajalla on laadittuna joukko kysymyksiä, jotka ovat sellaisia, että oppilaat joutuvat itse muodostamaan (myös kokonaisista lauseista koostuvia) vastauksia. Vapaa keskustelu soveltuu luonnollisesti paremmin luokkatyöskentelyyn ja on joka tunnin luonteva osa.

Suosittelavampi koetyyppi varsinkin vähemmän kieltä opiskeleville oppilaille on ennalta suunniteltu keskustelu. Kokeen pitäjällä on lista kysymyksiä, jotka etenevät loogisessa järjestyksessä. Näin menetellen koetilanne on kaikille sama.

Opett.	Good morning!	God dag!
Opp.	Good morning, Miss (Mr, Mrs)...!	God dag, magistern!
Opett.	What's your name?	Vad heter du?
Opp.	My name is	Jag heter

Opett. How old are you? Hur gammal är du?
 Opp. I'm years old. Jag är år gammal.
 Opett. Where do you live? Var bor du?
 Opp. I live in Jag bor i

Kokeen objektiivisuutta voidaan parantaa vakioimalla tilanne vielä pitemmälle. Kysymykset voivat liittyä oppilaille esitettyihin kuviin tai olla yksinkertaisia kysymyksiä, joihin oppilaiden tulee itsenäisesti muodostaa vastaus. Kysymykset luetaan - mikäli mahdollista - nauhalle, joka varustetaan riittävän pitkällä tauoilla oppilaan vastauksia varten. Opettaja nauhoittaa oppilaan vastaukset ja arvioi ne myöhemmin tai suorittaa arvioinnin samanaikaisesti, jolloin nauhoitusta ei tarvita. Oppilaan vastaus voidaan arvioida esim. sanaston, rakenteiden ja sujuvuuden osalta, jos opettaja on harjaantunut kokeen pitäjäksi. On kuitenkin suositeltavampaa keskittyä vain pariin seikkaan, esim. vastauksen hyväksyttävyyteen l. oikeellisuuteen (sanasto ja rakenteet yhtenä kokonaisuutena) ja sujuvuuteen. Toinen mahdollisuus on keskittyä vastauksen sanastoon ja rakenteisiin.

Opettajalla on edessään arviointilomake, joka sisältää nauhalta tulevat kysymykset (opettaja voi lukea ne myös koetilanteessa itse), luettelo odotetuista (hyväksyttävistä) vastauksista, sarakkeet rakenteita ja sanastoa jne. varten. Arvostelulomake voi olla esim. seuraavan kaltainen, jos pyritään puheen tarkempaan arviointiin.

a) Kuviin liittyvät kysymykset

Oppilaan nimi _____ Luokka _____

Kysymys	Hyväksyttävä vastaus	Rakenne		Sanasto	
		O	V	O	V
Vad ser du på bild nummer ett?	Jag ser ett hus.				
Hur mycket är klockan på bild nummer två?	Klockan är halv fyra.				
Vad gör Pelle på bild nummer tre?	Han spelar fotboll.				

b) Itsenäisesti vastattavat kysymykset

		Rakenne		Sanasto	
		O	V	O	V
Hello! My name is Bob. What's your name?	My name is Tom. I'm Tom. Tom.				
How old are you?	I'm twelve years old.				
Where are you now?	I'm at school. I'm in a (the) class- (room).				
What am I doing now? (kirjoittaa samalla)	You are writing.				

Opettaja merkitsee rastin asianmukaiseen sarakkeeseen sen mukaan onko oppilaan vastaus rakenteellisesti ja sanastollisesti oikein (O) vai väärin (V). Arvosteluperiaatteena voitaisiin pitää seuraavaa jakoperustetta: vastaus on rakenteellisesti oikein, jos se ei sisällä kieliopillisia virheitä (joihin voidaan lukea mm. väärät aikamuodot, virheelliset sijapääätteet, prepositioiden puuttuminen, artikkelivirheet) ja sanastollisesti oikein, jos se on asiallinen vastaus kysymykseen (välittää halutun merkityksen). Vastaus voi olla rakenteellisesti väärin mutta sanallisesti oikein, rakenteellisesti oikein, mutta sanastollisesti virheellinen ja sekä rakenteellisesti että sanastollisesti oikein. Vastaus voi olla sekä sanastollisesti että rakenteellisesti väärin, jolloin on kyseessä usein täysin "pääton" vastaus. Täysin oikea vastaus on 1 pisteen arvoinen, kun taas joko sanastollisesti tai rakenteellisesti virheellinen vastaus on 1/2 pisteen arvoinen.

Arvostelun perimmäisenä kriteerinä lienee pidettävä ymmärrettävyyttä, ts. sitä miten hyvin oppilas pystyy välittämään informaatiota. Vapaa tuottamisen koe on usein ainakin jonkin verran jännittävä tilanne, joka aiheuttaa lisää virheitä. Syntyperäisten on todettu usein arvostelevan puheen tuotoksia lievemmin kuin kieltenopettajat, mikä on syytä pitää mielessä, ettei oppilailta vaadita kohtuutonta korrektilisuutta.

Jos tyydytään oppilaan puheen yleisarviointiin, jolloin ei erikseen arvioida puhetaidon osatekijöitä, voidaan käyttää esimerkiksi seuraavanlaisia arviointiasteikkoja.

Englannin kieli

a) ohjattu puhuminen

KysymysHyväksyttävä vastausHyväksyt-
tävyysYmmärret-
tävyys

What can you see
in picture number
one?

I can see an apple.
It's an apple.
An apple.

What can Ann do?

She can sing.

How many boys can
you see in picture
number three?

I can see three
boys. Three boys.
Three.

What is Ann doing?

She is crying.

What can you see
in picture number
five?

I can see a cat in
a basket. I can see
a cat and a basket.

3	2	1	0

3	2	1	0

b) vapaa puhuminen: keskustelu

My name is Kari.
What's your name?

My name is _____.
Pelkkä nimi.

How old are you?

I'm ____ (years old).
Pelkkä vuosi.

What colour are
your eyes?

My eyes are _____.
They are _____.
Pelkkä väri.

Are you a boy or
a girl?

I'm a boy/girl.
(A) boy/girl.

c) vapaa puhuminen: annetusta aiheesta tai valitusta aiheesta puhuminen

Vaihtoehto A:

1 2 3 4 5

Ääntäminen

äidinkielen
korostus

syntyperäisen
kaltainen

Rakenteet

epätarkka

tarkka

Sanasto

riittämätön

monipuolinen

Sujuvuus

epätasainen,
heikkotasainen,
hyvä

Vaihtoehto B:

Oppilas	SISÄLTÖ	MUOTO 0-10p			Summapis- temäärä
	0 - 10p	Ääntäminen (äänteet, in- tonaatio, su- juv.) 0 - 4p.	Rakenteet 0 - 3p.	Sanasto 0 - 3p.	
A.A					Maksimi 20p.
B.B					
C.C					
Z.Z					

Ohjattu puhuminen/ keskustelu

Hyväksyttävyyys:

- 3 = oppilaan vastaus täysin hyväksyttävä, virheetön
- 2 = oppilaan vastaus tyydyttävä, melko virheetön
- 1 = oppilaan vastaus heikko, paljon virheitä
- 0 = oppilas ei vastannut tai vastaus täynnä virheitä

Ymmärrettävyyys:

- 3 = oppilaan vastaus täysin sujuva ja ymmärrettävä
- 2 = oppilaan vastaus melko sujuva ja ymmärrettävä
- 1 = oppilaan vastaus kangerteleva ja valkeasti ymmärrettävä
- 0 = oppilas ei vastannut tai täysin käsittämätön vastaus

Vapaa puhuminen: annetusta aiheesta tai valitusta aiheesta puhuminen

Vaihtoehto A:

Ääntäminen (äänteet, painotus, intonaatio,)

- 1 = äidinkielen vaikutus äänteissä hyvin voimakas, painotus äidinkielen mukainen, intonaatio suomalaisvoittoinen
- 2 = äidinkielen vaikutus tuntuva äänteissä, painotuksessa ja intonaatiossa
- 3 = tyydyttävä ääntäminen, painotus ja intonaatio, muutamia epätarkkuuksia
- 4 = muutamia virheitä äänteissä, painotuksessa ja intonaatiossa, kuitenkin äidinkielen vaikutus melko vähäinen
- 5 = helppo ja vaivaton ääntäminen, äidinkielen vaikutus äänteissä, painotuksessa ja intonaatiossa vähäinen

Rakenteet

- 1 = hyvin virheellinen tai liiaksi yksinkertaistettu rakenteita
- 2 = epätarkka, epävarma: runsaasti virheitä
- 3 = melko tarkka ja johdonmukainen, muutamia virheitä
- 4 = tarkka ja johdonmukainen: varsin monipuolinen rakenteiden käyttö, vain vähän virheitä
- 5 = erilaisten rakenteiden sujuva ja tarkka käyttö, lähes virheetön

Sanasto

- 1 = hyvin alkeellinen ja rajoitettu sanasto, sanaston käyttö virheellinen
- 2 = alkeellinen ja toistava sanaston käyttö, sanaston käytössä melko runsaasti virheitä
- 3 = melko vaihteleva ja asianmukainen sanasto, muutamia virheitä

- 4 = Vaihteleva ja asianmukainen sanaston käyttö, vain muutama virhe.
 5 = Monipuolinen ja vaihteleva sanasto, lähes virheetön.

Sujuvuus

- 1 = Hyvin epätasainen, kangerteleva, katkonainen, vaivalloinen
 2 = Epätasainen, kangerteleva, aiheettomia katkoja
 3 = Paikotellen melko sujuva, mutta epätasainen kokonaisuutena.
 4 = Melko sujuva kokonaisuudessaan, vain muutamia epäröintikohtia
 5 = Tasaisen sujuva, helppo ja sujuva

Vaihtoehto B:

Sisältö

10 pistettä:

Oppilas kertoo hyvin jäsennellysti ja vaihtelevasti annetusta aiheesta tai valitsemastaan aiheesta. Pitäytyy hyvin aiheeseen. Runsaasti sanottavaa asiasta myös omakohtaisia näkökantoja ja mielipiteitä. Ei rajoitu kaavamaisesti oppikirjan aihepiiriin ja ilmaisuihin. Runsaasti informaatiota. Saa tehokkaasti aikaan halutun vaikutuksen.

8 pistettä:

Oppilas kertoo melko hyvin jäsennellysti ja vaihtelevasti aiheesta. Pitäytyy melko hyvin aiheeseen. Melko runsaasti sanottavaa asiasta: myös muutamia omakohtaisia mielipiteitä. Oppikirjan ilmaisuja tunnistettavissa. Antaa melko runsaasti informaatiota. Saa melko hyvin aikaan halutun vaikutuksen.

6 pistettä:

Oppilas kertoo keskinkertaisesti jäsennellin ja melko rajoittuneesti aiheesta. Rajoittunut ja kaavamainen tuotos. Ei sanottavasti omakohtaisia näkökohtia: rajoittuu paljolti oppikirjansa esiintyviin ilmaisuihin. Pysyy kohtalaisen hyvin aiheessa, mutta antaa rajoitetusti informaatiota. Saa suurin piirtein aikaan halutun vaikutuksen.

4 pistettä:

Oppilas kertoo melko heikosti jäsennellin ja rajoittuneesti annetusta aiheesta: oppikirjan ilmaisut hallitsevat vastauste. Kaavamainen ja vain vähän informaatiota välittävä. Aiheeseen kuulumattomia oppikirjan ilmaisuja: oppitunnilla esiintyvien rutiinien vaikutus ilmeinen. Saa vain osin aikaa halutun vaikutuksen.

2 pistettä:

Oppilas kertoo muutamalla sanalla ja kirjan sanontoja noudattaen muutaman seikan aiheesta. Ei omakohtaisia näkökohtia: rajoittunut ja kaavamainen. Asiaankuulu-

mattomia seikkoja, jota ovat esim. suoraan oppikirjasta. Välittää minimaalisen vähän informaatiota. Saa vaivoin aikaan vain osan halutusta vaikutuksesta.

0 pistettä:

Oppilas ei vastannut, tai vastasi vain muutamalla sanalla, jotka välittävät vähän tai ei yhtään asiaan kuuluvaa informaatiota. Ei saa aikaan haluttua vaikutusta tai vaikutus päinvastainen.

Luonnollisesti voidaan käyttää myös pisteitä 9,7,5,3, ja 1. Niiden taso voidaan päätellä annetuista kuvauksista.

Ääntäminen (äänteet, intonaatio, sujuvuus)

4 = helppo ja vaivaton ääntämys, painotus asianmukainen, luonteva intonaatio

3 = muutamia virheitä äänteissä, painotuksessa ja intonaatiossa; jonkin verran äidinkielen vaikutusta; melko sujuva

2 = tyydyttävä ääntämys, painotus ja intonaatio; äidinkielen vaikutus melko tuntuva; melko sujuva

1 = heikko ääntämys, painotus ja intonaatio; kangerteleva

0 = hyvin heikko ääntämys, painotus ja intonaatio; kangerteleva, katkonainen; äidinkielen vaikutus hyvin voimakas

Rakenteet

3 = tarkka ja virheetön rakenteiden käyttö

2 = varsin tarkka ja virheetön rakenteiden käyttö

1 = melko epätarkka ja virheellinen rakenteiden käyttö

0 = hyvin epätarkka ja virheellinen rakenteiden käyttö

Sanasto

3 = vaihteleva ja monipuolinen sanasto, lähes virheetön

2 = melko vaihteleva ja monipuolinen sanasto, muutamia virheitä

1 = varsin epätasainen ja rajoitettu sanaston käyttö, melkoisesti virheitä

0 = hyvin alkeellinen ja rajoitettu sanasto, runsaasti virheitä.

2.3. Luetun ymmärtäminen

Vieraan kielen lukeminen edellyttää ennen kaikkea rakenteiden ja sanaston hallintaa. Näistä kahdesta on yleensä rakenteiden hallinta tärkeämpi, koska oppilas voi normaaleissa lukutilanteissa tarkistaa outojen sanojen merkityksen sanakirjasta. Jos hän ei tunne kielen rakennetta, ts. sanojen välisiä suhteita, hän ei kykene lukemaan tekstiä tarkasti sisällön ymmärtäen. Lukemisen kokeet

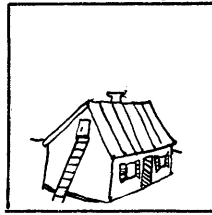
sisältävät yleensä sanaston ja rakenteiden kokeet sekä varsinaisen tekstin ymmärtämisen kokeen, joka tavallisesti perustuu tekstikatkelmaan tai useisiin lyhyisiin teksteihin. Sisällön ymmärtämisen kokeissa voidaan myös mitata lukunopeutta, mutta tämä tulee kysymykseen vasta pitkälle edistyneiden oppilaiden kohdalla.

2.3.1. Sanaston kokeet

Sanaston hallintaa voidaan mitata monilla koetyypeillä. Seuraavassa esitellään näistä muutamia.

2.3.1.1. Kuvalliset kokeet

Sanaston hallintaa voidaan mitata kuvia hyväksi käyttäen varsinkin nuorten lasten ollessa kysymyksessä. Oppilas näkee kuvan, jonka vieressä on kolme tai useampia vaihtoehtoja.

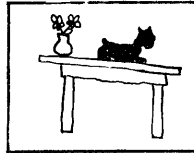

A. house	A. kyrka	A. Baum
B. horse	B. rum	B. Zimmer
C. mouse	C. hus	C. Haus

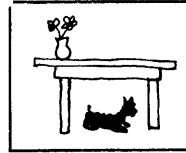
Edellisen kokeen muunnelmassa oppilas lukee lauseen ja valitsee esim. kolmesta kuvasta sen, joka vastaa luettua lausetta.

The dog is lying under the table./ Hundens ligger under bordet./

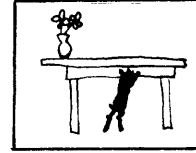
Der Hund liegt unter dem Tisch.

A

B

C

2.3.1.2. Oikein - väärin

Oppilas lukee vieraskielisiä lauseita ja päättää ovatko ne oikein vain väärin.

Dogs can sing./ Hundarna kan sjunga./ Die Hunde können singen.

Tämän tyyppisessä kokeessa voidaan käyttää hyväksi myös kuvia. Oppilaat näkevät kuvan - joko luokan edessä tai koevihkoissaan - ja lukevat kuvaan liittyviä väittämiä, jotka ovat joko tosia tai virheellisiä.

2.3.1.3. Synonymikokeet

Oppilas lukee lauseen, jossa on alleviivattu sana. Hän valitsee kolmesta tai useammasta vaihtoehdosta sen, joka merkitsee samaa kuin alleviivattu sana.

Before we go on I would like to explain a few points.

- A. walk along
- B. disappear
- C. continue
- D. stop

Innan vi fortsätter vill jag förklara några saker.

- A. forskar
- B. flyter
- C. går bort
- D. går vidare

Synonyymien sijasta voidaan käyttää vastakohtia tai määritelmiä.

- A man who flies an aeroplane is
- A. a farmer
 - B. a pilot
 - C. a soldier
 - D. a policeman

2.3.1.4. Lauseen täydentäminen

Oppilas lukee lauseen, jossa jokin sana tai sanaryhmä on jätetty pois. Lauseen jäljessä on annettu kolme tai useampia sanoja (tai sanontoja), joista oppilas valitsee sen, joka soveltuu lauseyhteyteen.

Mrs Jones is a housewife. She works

- A. at noon
- B. at school
- C. at home

Der Briefträger bringt uns

- A. die Post
- B. die Haare
- C. die Uhr

2.3.2. Rakenteiden kokeet

"Passiivista" kieliopin hallintaa voidaan tehokkaasti mitata monivalintakokeiden avulla. Luontevimmin nämä kokeet voidaan lukea sisällön ymmärtämisen alaan kuuluviksi. Tällaisilla kokeilla voidaan nopeasti käydä läpi keskeiset rakenteet. Kokeiden tarkastaminen on nopeata ja objektiivista. Rakenteiden kokeissa mitataan kielen rakenteellisesta luonteesta riippuen esim. artikkelien käyttöä, apuverbejä, yksikkö- ja monikkomuotoja, sanajärjestystä, eri aika-

muotoja, kysymys- ja kieltomuotoja, pronomineja, prepositioita ja konjunktioita.

Tom does not know _____ about the matter.

- A. something
- B. nothing
- C. anything

You can sing, _____ ?

- A. won't you
- B. aren't you
- C. can't you

I have a boat. _____ is blue.

- A. A boat
- B. The boat
- C. Boat

This car is _____ of them all.

- A. good
- B. best
- C. better
- D. the best

Jag vet, att _____

- A. (han)(kommer)(inte)(i tid).
- B. (inte)(han)(kommer)(i tid).
- C. (han)(inte)(kommer)(i tid).

I går _____ i skolan.

- A. (fotboll)(spelade)(vi)
- B. (vi)(spelade)(fotboll)
- C. (spelade)(vi)(fotboll)

Er gibt _____ das Geld.

- A. der Mann
- B. des Mannes
- C. dem Mann
- D. den Mann

Rakenteiden hallintaa voidaan mitata myös muilla koetyypeillä kuin monivalintakokeilla (ks. esim. s. 16, 21-22).

2.3.3. Sisällön ymmärtäminen

Englanninkielisen tekstin ymmärtämisen kokeen esimerkkinä ks. kohtaa 2.1.3.3. s. 17 . Alla olevassa ruotsinkielien kokeessa on eri tasoisia kysymyksiä. Kysymyksiin 2 ja 3 löytyy vastaus melko helposti suoraan tekstistä mutta edellytetään vem - sanan tarkan merkityksen tuntemusta. Kysymykset 5 ja 7 edellyttävät jonkin verran tulkintaa. Kysymykset 1,4 ja 6 edellyttävät vähän syvällisempää tulkintaa.

Kära Inger,

Tack för ditt långa brev. Jag är glad att du är frisk nu och kan gå ut. Hur går det nu i skolan? Du var borta tre veckor, tror jag. Kan du inte fråga om din lärare eller någon klasskamrat kan hjälpa dig med läxorna?

Jag är själv frisk, men pappa och mamma har influensa. De måste ligga till sängs. Läkaren var också här. Pappa och mamma måste ta en aspirin-tablett tre gånger om dagen och dricka mycket varm saft. Läkaren tänker att jag skall också snart bli sjuk.

Jag måste sluta nu. Barbro kommer snart och vi går ut tillsammans.

Skriv snart.

Agneta

1. Agnetas brev är inte långt. Varför?
 - A. Hon tycker inte om att skriva brev.
 - B. Hon skall gå ut med sin vän.
 - C. Inger orkar inte läsa långa brev.
 - D. Läkaren tänker att hon måste sluta.

2. Vem säger att Agnetas mamma och pappa måste ligga till sängs?
 - A. Influensa.
 - B. Agneta.
 - C. Läkaren.
 - D. Läraren.

3. Varför måste någon hjälpa Inger med läxorna?
 - A. Hon var borta från skolan för många dagar.
 - B. Hon är inte en bra elev.
 - C. Hon är glad att hon får gå ut.
 - D. Hon läser inte läxorna, hon bara skriver långa brev.

4. Varför tror läkaren att Agneta ska bli sjuk?
- A. Hela familjen blir ofta sjuk när någon får influensa.
 - B. Läkaren tror att Agneta inte tar sina aspirintabletter.
 - C. Agneta ligger inte till sängs, hon går ut med sin vän.
 - D. Hon dricker inte varm saft.
5. "Skriv snart." Vem skall skriva snart?
- A. Agneta
 - B. Barbro
 - C. Läraren
 - D. Inger
6. Varför tar Agnetas pappa och mamma aspirin?
- A. De vill ligga till sängs.
 - B. De vill bli friska.
 - C. De vill gå ut.
 - D. De vill ha influensa.
7. Vem skriver långa brev?
- A. Inger
 - B. Barbro
 - C. Agneta
 - D. Klasskamraten

2.4. Kirjoittaminen

Vieraan kielen kirjoittaminen ei ole peruskoulun opetussuunnitelman mukaan kielenopetuksen keskeisimpiä tavoitteita, tai siinä ei edellytetä saavutettavan yhtä hyvää suoritustasoa kuin kolmessa muussa kielitaidon osa-alueessa.

Kysymystä, miten kirjoitustaitoa voitaisiin mitata tyydyttävästi, on tutkittu etenkin Yhdysvalloissa jo kauan aikaa, mutta sitä ei ole pystytty täysin tyydyttävästi ratkaisemaan. Vaikeuksia on useita, mm. seuraavat:

- Miten voidaan määritellä kirjoitustaito tai ainakin rajoittaa ko. käsite?
- Onko kirjoitustaito yksi kokonaisuus, vai voidaanko sitä mitata jakamalla osiin (esim. sisältö ja muoto)?

- Jos mitataan kirjoitustaitoa komponenttien avulla, miten niitä olisi painotettava?
- Miten voitaisiin laatia kirjoitustaitoa mittaava mittaväline, jonka validiteetti ja reliabiliteetti olisivat riittävät?

Ladon mukaan kirjoitustaito on taito käyttää vieraan kielen rakenteita ja sanastoa (ja niiden konventionaalista esittämistapaa) tavallisessa, asiallisessa kirjoituksessa. Pystyäkseen tähän oppilaan on edettävä vaiheittain kirjoitustaidon kehittämisessä. Hänen on hallittava ensin mekaaninen puoli - oikeinkirjoitus, sanasto ja kielioppi - ennen kuin hän voi pyrkiä ilmaisun tarkkuuteen ja sujuvuuteen ja pyrkiä ottamaan huomioon tyylin asettamat erityisvaatimukset.

Kirjoittamiskokeet voivat olla eri tyyppisiä: yksinkertaisesta täydennyskokeesta vaativaan aineeseen.

2.4.1. Sanelu

Sanelukirjoitusta käytetään varsin yleisesti kirjoitustaidon mittarina, vaikka sen soveltuvuudesta ollaan eri mieltä.

2.4.1.1. Tavallinen sanelukirjoitus

Opettaja lukee selkeästi ja normaalitempoisesti lyhyen kappaleen, ja oppilaat kuuntelevat. Tämän jälkeen opettaja lukee lauseen kerrallaan. Kunkin lauseen jälkeen on tauko, jonka aikana oppilaat kirjoittavat kuulemansa lauseen. Lopuksi opettaja lukee koko kappaleen vielä kerran, ja oppilaat korjaavat mahdolliset virheet.

Arvostelussa voidaan noudattaa esim. seuraavaa asteikkoa: jokaisesta oikein kirjoitetusta sanasta annetaan yksi piste. Tunnistettavasta, kirjoitusvirheen sisältävästä sanasta vähennetään 1/4 pistettä. Tunnistettavasta, pari kirjoitusvirhettä sisältävästä sanasta vähennetään 1/2 pistettä. Pois jätetystä tai tunnistamattomasta sanasta vähennetään kokonainen piste (= 0 pist.).

2.4.1.2. Osittainen sanelukirjoitus

Sanelu voi olla muodoltaan sellainen, että oppilaille on edessään teksti, josta on jätetty pois avainsanoja, etuliitteitä tai jälkiliitteitä. Opettajalla on täydellinen teksti, jonka hän lukee kerran tai kaksi kertaa.

Today we have a _____ day. The s_n is _____ ining, and there is no _____.
 Fa__er and Mo__er are _____ in the garden. Their _____ are away in the
 c__ntryside with their grandp__rents. It is very _____ in the house.

fine, sun, shining, wind, father, mother, reading, children, countryside,
grandparents, quiet

2.4.2. Täydennys

Täydennys on yksinkertaisimpia oppilaan kirjallista tuottamiskykyä mit-
 taavista kokeista. Se sopii kaikille luokka-asteille ja on helppo toteuttaa.

Vaativammassa täydennystehtävyydessä jätetään pois sanoja tai sanontoja
 jotka oppilaat lisäävät. Poisjätettyjen sanojen ja sanontojen pitää luonte-
 vasti kuulua lause- ja asiayhteyteen. Tehtävien tulee harjoittaa nimenomaan
 kielitaitoa eikä arvauskykyä.

Esim: 1) Finland is a _____ and London is a _____.

Finland är e_____ och Stockholm är e_____.

2) We sleep at night and we wake up _____.

Vi sover på natten och vi vaknar _____.

Täydennyksessä voi käyttää apuna vihjekuvia.

Täydennyskokeita käytettäessä tulisi varoa, ettei lauseyhteys ole monise-
 litteinen ja ettei lauseessa jätetä niin paljon tyhjää, että koe mittaakin
 lähinnä kekseliäisyyttä ja taitoa lukea vaikeaa tekstiä.

2.4.3. Muuntamiskokeet

Muuntamiskokeissa voidaan käyttää samoja koetyyppejä kuin edellä kohdassa
 2.2.2.2. Erotuksena on vain, että tässä kaikki tehtävät esitetään kirjalli-
 sesti. Muita tehtävyytyyppejä, jotka ovat suhteellisen vaativia, ovat mm.
 seuraavat kokeet.

Lauseen rakennetta muunnetaan annettujen ohjeiden mukaisesti. Kyseessä
 voi olla yksinkertainen aikamuodon muuttaminen, myönteisen väitelauseen muut-
 taminen kielteiseksi tai kysyväksi, mutta koe voi olla myös varsin vaativa.

He took a taxi in order to avoid being late.

Aloita lause: His purpose

(His purpose in taking a taxi was to avoid being late.)

You should not travel by boat if you easily get seasick.

Aloita lause: A person

(A person who easily gets seasick should not travel by boat.)

His reason for such foolish behaviour remains a mystery to me.

Aloita lause: Why

(Why he behaved so foolishly remains a mystery to me.)

He did not come because it rained heavily.

Aloita lause: His failure

(His failure to come was due to the heavy rain.)

Only when it was too late he realized the danger.

Aloita lause: Not until

(Not until it was too late did he realize the danger.)

2.4.4. Substituutiokokeet

Substituutiokokeet voivat olla varsin yksinkertaisia rakenteiden hallitsemisen mittareita (ks. 2.2.2.1.). Tämän tyyppinen koe voi olla myös hyvin vaativa. Sen sijaan että oppilas korvaa yhden sanan toisella, hän joutuu kirjoittamaan lauseeseen useita sanoja tai sanontoja. Korvaaminen voidaan vähitellen harjaantumisen myötä ulottaa koskemaan kokonaisia lauseita tai jopa kappaleita. Lähtökohtana on ajatus, että eräs keino oppia kirjoittamaan hyvin, on matkia sopivia malleja.

The boys in the class speak English correctly.

players, team, play, football, roughly

(The players in the team play football roughly.)

Kun on edistytty pitemmälle, voidaan sanat sekoittaa ja esittää ne ilman päätteitä.

football, team, player, rough, play

Mary's mother, who came to visit her daughter, was tired because she had travelled six hours.

Uusia aiheita: an angry girl-friend, a generous friend, an unhappy friend

Tom's girl-friend, who came to see him, was angry because he had not kept their engagement.

My friend, whom you met yesterday, is very generous because he lets me use his old car.

My friend, whom you met yesterday, is unhappy because he failed in the examination.

2.4.5. Kysymys - vastaus

Tämä koetyyppi sopii kaikille luokka-asteille. Opintojen alkuvaiheessa on suotavaa tehdä sellaisia kysymyksiä, jotka voidaan havainnollistaa esim. esinein, piirroksin, kuvin, liikkein ja ilmein.

Aluksi vastaus voi olla hyvin lyhyt ja yksinkertainen, myöhemmässä vaiheessa esitetään kysymyksiä, joihin vastaaminen edellyttää pitempääkin selostusta.

Esim. How do you and your family usually spend your week-ends in summer?

(At least four sentences)

Vad brukar du och din familj göra under veckosluten på sommarn? (Minst fyra satser)

2.4.6. Ohjattu kirjoitelma

a) kuvasta tai kuvasarjasta kertominen

Aluksi on syytä esittää kuviin liittyviä kysymyksiä.

Vähitellen oppilaat tottuvat itsenäisempiinkin selityksiin, niin että kysymyksistä voidaan luopua ja esittää vain kuvan tai kuvasarjan nimi eikä ainasitäkään.

b) kirjeet ja tilannekuvaukset ohjeiden mukaan

Esim. Write a letter to your pen-friend. Tell him about yourself, your family, your school, your hobbies etc.

Skriv ett brev till din brevvän och berätta för honom/henne om dig själv, din familj, din skola och din hobby.

c) oppilaalle annetaan keskeneräinen kertomus, johon hänen täytyy keksiä loppu.

d) Oppilaalle annetaan joitakin sanoja, joita käyttäen hän laatii kertomuksen

Esim. Laadi kertomus, jossa käytät seuraavia sanoja:

evening, dance, cinema, walk, car, late, angry, door, tired, good-night.

kväll, dansa, bio, gå, bil, sent, arg, dörr, trött, god natt.

Ala-asteella voidaan käyttää apuna kuvaa tai kertomuksen juonen ilmaisemista

2.4.7. Reproduktio

Kuullun tai luetun tekstin toistaminen omin sanoin kehittää oppilaiden taitoa kiinnittää huomiota keskeisiin asioihin. Koska tämä on varsin vaativa tehtävämuoto, on sen käyttö syytä rajoittaa ylimmille luokille. Ensimmäisten tehtävien on joka tapauksessa oltava sangen lyhyitä, ja ne on luettava oppilaille useampaan kertaan. Tämän jälkeen oppilaat kirjoittavat omin sanoin kertomuksen sisällön tai vastaavat kertomukseen liittyviin kysymyksiin.

2.4.8. Kirjoitelma

Kaikkein vaativin vieraan kielen kirjoittamista mittaava koe on kirjoitelma. Se voi olla ala-asteella muutaman lauseen käsittävä kirjoitelma, jossa kerrotaan yksinkertainen tapahtuma. Yläasteella ja lukiossa kirjoitelmasta vaaditaan enemmän: oppilaalla täytyy olla "jotain sanottavaa" annetusta aiheesta, hänen tulee kyetä organisoimaan ajatuksensa johdonmukaisesti, kirjoittamaan oikein, selkeästi ja yksinkertaisesti vaihtelevaa kieltä käyttäen. Hänen tulee osata käyttää asianmukaisia ilmauksia ja noudattaa kirjoitelmalle asetettavia muodollisia vaatimuksia (kappalejako yms.).

Vieraskielisellä kirjoitelmilla on samat puutteet kuin vastaavalla äidinkielisellä. Niiden tarkastaminen vie paljon aikaa ja arvosteleminen ei ole täysin objektiivista. Eri opettajat antavat samasta kirjoitelmasta erilaisen arvosanan, ja sama opettaja voi antaa samasta aineesta myös erilaisen arvosanan toisella lukemisella, jos ensimmäisen ja toisen lukemisen välillä on kulunut aikaa niin kauan, ettei hän enää muista edellistä arviointiaan.

Arviointia voidaan kuitenkin tehdä luotettavammaksi esim. kouluttamalla arvioitsijat, jolloin he pystyvät jopa noin minuutissa arvostelemaan yhden kirjoitelman. Arvostelu voidaan suorittaa yleisvaikutelman perusteella. Tällöin ei kiinnitetä huomiota kirjoitusvirheisiin ja muihin pieniin virheisiin. Arvosteluasteikkona voidaan käyttää suhteellisen karkeaa luokitusta: heikko, keskinkertainen, tyydyttävä, hyvä. Luotettavuus paranee myös kun käytetään useampaa arvioitsijaa ja oppilaan tulokseksi tulee arviointien keskiarvo. Yleisvaikutelman perusteella suoritettava arviointia voidaan perustella mm. seuraavilla näkökohdilla: tällä menettelyllä säästetään paljon aikaa, kun virheisiin ei kiinnitetä suurta huomiota (eikä niitä korjata papereihin); lisäksi sanaston ja rakenteiden hallintaa voidaan tehokkaammin mitata muilla koetyypeillä.

Varsinkin yläasteella olisi syytä harkita myös sanakirjojen käytön sallimista kirjoitelman apuvälineenä.

2.4.9. Käännöskokeet

Käännöskokeet on suhteellisen helppo laatia, ja ne voidaan myös melko luotettavasti arvostella, mutta ei ole varmaa missä määrin ne mittaavat kirjoitustaitoa. Nykyisin ollaan varsin yleisesti sitä mieltä, että käännöskoe mittaa vaativaa ja melko erillistä erikoistaitoa - kykyä kääntää kielestä toiseen. Käännöskokeita tulisi käyttää harkiten ja säästeliäästi ja silloinkin vasta pitemmälle ehtineillä oppilailla. Käännöksen tulee olla luontevaa kieltä.

Peruskoulun 8. ja 9. luokilla voidaan jossakin määrin käyttää myös käännöstä kirjallisen tuottamisen yhtenä muotona nimenomaan lukioon siirtyville oppilaille, koska käännöskokeet vielä toistaiseksi ovat lukiossa melko yleisiä. Useissa tapauksissa seuraavassa esiteltävä tilannepohjainen kielenkäyttöharjoitus on kuitenkin suoraa käännöstä suositeltavampi.

2.4.10. Tilannepohjaiset kielenkäyttökokeet

Käyttökelpoiseen kielitaitoon kuuluu kyky erilaisissa käytännön tilanteissa tehdä mielekkäitä ko. kielelle tyypillisiä kysymyksiä ja antaa samat vastaukset täyttäviä vastauksia. Instruktioon kuuluu lyhyt mutta selvä tilanteen selostaminen sekä ohje kysymyksen kohteesta tai vastauksen laadusta. Tämä voidaan esittää äidinkielellä tai opiskeltavalla kielellä.

Esim. You are in the same room as some other people and you want to open the window. What do you say?

Du är i samma rum med några andra människor och du vill öppna fönstret. Vad frågar du?

Miten kysyt tietä lähimpään postitoimistoon?

Miten sanot englanniksi/ ruotsiksi/ saksaksi, kun haluat tietää:

- saatko avata ikkunan May I open the window?
- kuinka pitkä matka on How far is it to Helsinki?
Helsinkiin?
- milloin TV-ohjelma alkaa When does the TV-program start?
- voitko auttaa ystävääsi Can I help you with your homework?
läksyjen lukemisessa

Miten sanot englanniksi/ ruotsiksi/ saksaksi, kun haluat

- pahoitella, ettei ystäväsi I'm sorry that you can't come to the party.
voi tulla kutsuille
- pyytää anteeksi ettet ole I'm sorry that I haven't called earlier.
soittanut aikaisemmin

- pyytää anteeksi ettet
päänsäryn vuoksi voi osal-
listua kokoukseen	I'm sorry that I can't attend the
meeting, but I have a terrible head-
ache.
- ilmoittaa Tomin käyneen
ystävääsi tavoittamassa
ja luvanneen soittaa
myöhemmin	Tom came to see you and he promised
to call you up later.

2.4.11. Kirjallisten tuottamisen kokeiden arvostelu

Kirjallisen tuottamisen kokeen arvostelu on vaikeampaa kuin esim. monivalintakokeen. Subjektiiivisuutta ei yleensä voi täysin välttää. Arvostelu voidaan suorittaa esim. seuraavasti:

Oletetaan että kokeessa on kymmenen tehtävää ja maksimipistemäärä on 20. Maksimipistemäärä voidaan jakaa eri tavalla eri tehtävien kesken niiden vaikeudesta riippuen. Jokainen osio arvostellaan erikseen esim. 0-1, 0-2, 0-3 pist. vastauksen laadusta riippuen. Jonkin osion virheet eivät vaikuta toisen osion arvosteluun.

Arvosanojen rajapistemääriä ei voi aina ennakoita määrätä, vaan ne riippuvat luokan tasosta ja kokeen vaikeudesta.

Vapaan kirjoittelun arvostelu on vaativa tehtävä, joka voidaan suorittaa usealla tavalla. Voidaan menetellä esim. seuraavasti (vrt. s. 41)

Arvostellaan erikseen aineen muoto ja sisältö, jotka kumpikin katsotaan yhtä tärkeiksi. Tämä siksi, että muodollisesti hyvää suoritusta, jonka sisältö on hyvin suppea tai mitäänsanomaton, ei voitane pitää sinänsä parempana kuin sisältörikasta kirjoittelua, jossa on muodon suhteen toivomisen varaa. On myös syytä muistaa että syntyperäiset usein arvostelevat sekä suulliset että kirjalliset tuotokset lievemmin kuin kielenopettajat.

Esim.

Oppilas	Sisältö 10 p	Muoto 10p.			Summa
		Oik.kirj. 2p	Sanasto 4p	Rakent. 4p	
A.A.	7	1	3	2	13
B.B.	8	0	3 1/2	2 1/2	14
C.C.					
Z.Z.					

Sekä rajoitetumpaa että vapaampaa kirjallista tuottamista arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten ymmärrettävää teksti on ja miten hyvin oppilas pystyy kommunikoimaan vieraalla kielellä.

Kirjallisten tuotosten arvioinnin luotettavuutta voidaan parantaa nou-
tamalla mm. seuraavia ohjeita.

1. Jos on kyseessä kysymys - vastaus tai täydennyskoe, voidaan arvioinnin luotettavuutta parantaa laatimalla (mieluummin etukäteen) arviointikaavake. Kaavakkeessa esitetään kunkin tehtävän pistearvo (mikäli halutaan painottaa joitakin asioita; tämä tosin monimutkaistaa arviointia ja lisää työtä), hyväksyttävät vastaukset ja virheellisenä pidettävät vastaukset. Mallin avulla tarkastetaan muutama satunnaisesti valittu vastaus kaavakkeen tarkistamiseksi.
2. Jos on kyseessä vapaa kirjoitelma on syytä miettiä myös ennakolta arviointiperusteet ja kirjoittaa ne muistiin. Kriteereistä tulisi keskustella kollegojen kanssa, koska 2-3 opettajan tulisi toisistaan riippumatta arvioida kirjoitelmat, jolloin oppilaan pistemääräksi tulee arviointien keskiarvo. Käytetystä menetelmästä johtuen ei oppilaiden tuotoksiin tule (ainakaan tässä vaiheessa) merkitä mitään koodeja, pistemääriä, kysymysmerkkejä, alleviivauksia tms. koska nämä ohjaisivat muiden tarkastajien huomiota tiettyihin asioihin. Jos useampi tarkastaja arvioi tuotokset, voidaan ajankäytön taloudellisuuden vuoksi suositella nopeata lukemista ja yleisvaikutelman perusteella annettavaa pistemäärää.
3. Jos koe koostuu useammasta osakokeesta on hyvä arvioida kukin osakoe keräilläään. Tämä sen vuoksi, ettei osakoe 1 vaikuttaisi osakoe 2:n arvosteluun (ns. halo- 1. sädekehäefekti). Kun osakoe 1 on arvioitu on hyvä sekoittaa koepaperit. Tämä sen vuoksi, ettei arvosteluun vaikuttaisi systemaattisesti esim. se, että oppilas A:n hyvää suoritusta seuraa aina oppilas B:n heikempi suoritusta, mikä todennäköisesti aiheuttaisi B:n suorituksen ankaramman arvostelun verrattuna tilanteeseen, jossa B:n edellä olisi oppilas C:n vielä heikompi suoritusta.
4. Jos arviointi vie pitkän ajan, on todennäköistä, että arvioitsijan kriteerit jonkin verran muuttuvat. Tästä syystä on suositeltavaa ajoittain verrata viimeksi tarkastettua ja arvosteltua suoritusta muutamaa satunnaisesti valittuun tai saman pistemäärän saaneeseen suoritukseen.
5. Arvioinnin aikana on syytä pitää tietoisesti mielessä, että asiaankuulumattomat seikat voivat vaikuttaa arvosteluun. Arvosteluperusteet on siksi syytä olla koko ajan näkyvillä. Satunnaisten seikkojen vaikutusta voidaan eliminoida myös sopimalla (ja merkitsemällä arviointikaavakkeeseen) mitkä seikoja ei oteta huomioon arvioinnissa (tilanteesta ja tavoitteesta riippuen sovitaan esim. käsialan, oikeinkirjoituksen, kirjoitelman pituuden yms. merkityksestä arvostelussa).

LÄHTEET

- Ausubel, D. P. (1968) Educational psychology: a cognitive view. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Berggren, O. (1970) Kieltenopetus 1970-luvun koulussa. Helsinki: WSOY
- Davies, A. (Ed.) (1968) Language testing symposium. A Psycholinguistic Approach. London: Oxford University Press.
- Dodson, C. J. (1963) Oral examinations. Faculty of Education, University College of Wales, Aberystwyth, Pamphlet No. 12.
- Gårdmark, S. & Wright, D. (1970) Testa din engelska språkfärdighet. Göteborg: Gleerups
- Harris, D. P. (1969) Testing English as a Secondary Language. New York: McGraw-Hill.
- Hirvonen, P. (1971) Englannin kielen taidon mittaaminen lukion päättyessä 1. Lähtökohdat. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 1. Turku.
- Hirvonen, P. (1971) Englannin kielen taidon mittaaminen lukion päättyessä 2. Kuuntelukoe. Suomen sovelletun kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja 2. Turku
- Hitchman, P. J. (1966) Examining Oral English in Schools. London: Methuen.
- Jakobovits, A. (1970) Foreign Language Learning. Rowley, Mass.: Newbury house.
- Kamratowski, J., Penné, K-J. & Schneider, J. (1970) Informelle Fremdsprachentests für die Schulpraxis. Berlin: Cornelsen.
- Kokeen laatimishjeita: Oppilaalle vieraat kielet (1971) Kouluhallitus, Kokeilu- ja tutkimustoimisto, Tutkimuselosteita 2.
- Lado, R. (1962) Language testing. London: Longmans. (myös saksaksi)
- Language Learning: Problems in foreign language testing (1968) Special Issue 3.
- Otter, H. S. (1968) A Functional Language Examination. London: Oxford University Press.
- Perren, G. E. (1967) Testing ability in English as a second language. English Language Teaching XXI, 2, 99-106; XXII, 22-29.
- Pimsleur, P. (1966) Testing Foreign Language Learning. Teoksessa A. Valdman (Ed.) Trends in Language Teaching. New York: McGraw-Hill.
- Spolsky, B. (1968) Language testing: The Problem of Validation. TESOL Quarterly, II, 88-94.

- Takala, S. (1969) Vieraiden kielten koulusaavutuskokeet ja kielitaidon mittaaminen. Kasvatustieteiden tutkimuslaitos/Kouluhallituksen tutkimusryhmä. Kokeilu- ja tutkimuslauseita 18.
- Upshur, J. A. (1962) Language proficiency testing and the contrastive analysis dilemma. *Language Learning*, XII, 2, 123-127.
- Valette, R. M. (1971) Evaluation of learning in a second language. Teoksessa Bloom, B. S., Hastings, J. T. & Madaus, G. F., *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: McGraw-Hill, s. 815-853.
- Valette, R. M. (1969) *Modern Language Testing*. New York: Harcourt, Brace & World. (saatavana myös saksan kielisenä)
- Wilkinson, A. M. & Atkinson, D. (1965) A test of listening comprehension. *Educational Review*, XVIII, 3.
- Halliday, M.A.K. (1973) *Explorations in the functions of language*. London: Arnold.

LIITE 1

1. Milloin diagnostisia¹(formatiivisia)kokeita pidetään, kuinka pitkän ajan ne vaativat ja kuinka monta osiota niissä yleensä on?

Ensimmäinen diagnostinen koe on suotavaa pitää heti lukukauden alussa (varsinkin jos oppilaat ovat opettajalle uusia), jotta opettajalle selviäisi "lähtötaso" ja tarvittavat kertaustoimenpiteet.

Tämän jälkeen pidetään diagnostinen koe yleensä kun uusi rakenne tai tietty sanasto on käyty lävitse.

Diagnostinen koe kestää yleensä 5 - 10 minuuttia, mutta jos koe on suullinen ja opetusryhmä pieni, koe voi olla lyhyempikin.

Diagnostinen koe sisältää tavallisesti 15 - 20 osiota, ts. niin monta osiota, että opettaja saa selvän kuvan ko. asian hallinnasta.

2. Arvostelu

Koska diagnostisia kokeita käytetään esim. kertaus- ja tukiopetustarpeen selvittämiseksi sekä kontrolloimaan, joko oppilaat hallitsevat kyseisen opetusjakson asian ja voidaan siirtyä eteenpäin - tai pitää prognostinen koe -, ei diagnostista koetta yleensä arvostella. Koska monet oppilaat kuitenkin menestyvät diagnostisissa kokeissa paremmin kuin prognostisissa, mm. koska koejännitys on pienempi, on pidettävä oikeudenmukaisena, että suurehko määrä diagnostisia kokeita otetaan huomioon arvosanaa annettaessa, varsinkin jos tulos poikkeaa positiiviseen suuntaan prognostisiin kokeisiin verrattuna. "Suurehko määrä" tarkoitetaan niin monta diagnostista koetta, että ne osioidensa määrän ja mittausalansa suhteen kattavat yhtä laajan alueen kuin prognostinen koe. Diagnostisen kokeen ensisijainen tarkoitus on kuitenkin opetuksen ja opiskelun ohjantasaadun tiedon avulla. Niiden hyväksikäyttö ei siten saa päättyä mahdollisen arvosanan antamiseen.

3. Käytännön neuvoja

- Oppilaille voidaan instruktio antaa äidinkielellä, jotta voitaisiin olla varmoja siitä, että he ymmärtävät ohjeen. Tulos ei saa jäädä riippumaan siitä, ymmärtääkö oppilas ohjeet oikein vaiko ei.

- Työn säästämiseksi voidaan menetellä niin, että oppilaat vastaavat erilliselle vastauslomakkeelle, niin että itse koelomakkeeseen ei merkitä mitään, vaan se jää kouluun uudestaan käytettäväksi.

¹ Seuraavassa on käytetty POPS:n terminologiaa. "Diagnostisesta kokeesta" käytetään kuitenkin mm. Oppilasarvostelun uudistamistoimikunnan mietinnössä bloomilaisista termiä "formatiivinen koe".

LIITE 1 (jatkoa)

- Oppilaat voivat itse tarkistaa diagnostiset kokeensa. Luokkaan voidaan eri puolille järjestää korjauspisteitä, jossa oikea suoritus on nähtävissä.
- Olisi suotavaa, että saman koulun opettajat voisivat keskenään vaihtaa diagnostisia kokeita ja jopa edeltä käsin sopia, mihin kurssin kohtaan kukin laatii diagnostisen kokeen.

4. Mitä ja miten voidaan diagnostisen kokeen avulla mitata?

4.1. Rakenteiden hallinta

a) Monivalintatehtävin, esim: Bill _____ a boy.

A. are

B. is

C. am

b) Täydennystehtävin, esim. I am a boy,

you _____ a girl.

Huom: Pikakontrollinnissa voidaan tämäntyyppinen tehtävä tehdä myös suullisesti. Opettaja lukee lauseen jättäen tietysti sanomatta rakenteen, jonka hallintaa kontrolloidaan. Jotta oppilas huomaisi, mistä kohtaa virkettä rakenne puuttuu, opettaja voi sanoa esim. I am a girl, you "hm" a boy, jolloin oppilas odotetaan täydentävän virkkeen sanomalla "are".

c) Täydennystehtävin, esim. I read English books. (often)

Oppilas: I often read English books.

d) Muunnostehtävin: esim. aikamuodon muuttaminen, yksikön muuttaminen monikkoon tai päinvastoin, väitelauseen muuttaminen kysymyslauseeksi jne.

Esim. We at school now.

We were at school yesterday.

e) Valintataulukoin, joista oppilas valitsee yhden sanan tai sanonnan joka sarakkeesta ja muodostaa näin tietyn määrän virkkeitä. Esim.

	you	
	I	
Do	Kate	like tea?
Does	they	
	Mary	
	Peter and John	

LIITE 1 (jatkoa)

Oppilaan tuotos: Do you like tea? jne.

(f) VIII ja IX luokalla mahdollisesti käännöksen avulla.

4.2. Sanaston hallinta

a) Kuvien avulla. Oppilas yhdistää kuvan ja tekstin tai sanoo (kirjoittaa) näkemäänsä kuvaan liittyvän sanan.

b) Monivalintatehtävin. Oppilas esim. valitsee sanan, joka on tekstissä alleviivatun sanan synonyymi tai muuten samaa asiaa tarkoittava. Esim:

Grandmother is coming tomorrow.

A. Mother's father

B. My old mother

C. Father's mother

c) Synonyymien avulla. Sano (kirjoita) samaa merkitsevä sana:

horrible: _____

wireless: _____

big: _____

d) Vastakohtien avulla. Sano (kirjoita) seur. sanojen vastakohta:

big: _____

empty: _____

left: _____

e) Analogioiden avulla. Esim:

boy girl

man _____

_____ wife

Oppilas: woman, husband

f) Sanaperheiden avulla. Instruktio esim: Kuulette (näette) joukon sanoja.

Yksi sanoista ei kuulu samaan ryhmään muiden kanssa. Mikä?

tea - father - coffee - milk (father ei kuulu ryhmään, ei kuulu juomiin).

Tehtävä voidaan tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Vaikeammassa muunnoksessa oppilas ryhmittää annetut sanat ryhmiin annettujen sanaperheetsikoiden alle.

4.3. Fraseologia

a) Kehotukseen, kysymykseen tai tiedotukseen reagoiminen

Oppilas antaa vastauksensa joko suoraan suullisesti tai - jos diagnoosi halutaan tehdä samanaikaisesti kaikkien kanssa - kirjallisesti. Jälkimmäinen voi tapahtua esim. merkitsemällä, mikä annetuista vastausvaihtoehdoista sopii yhteen kuullun stimuluksen kanssa.

LIITE 1 (jatkoa)

Stimulusena voi olla esim:

How are you?

What's the time?

Pass me the salt, please.

b) Pyynnön tms. esittäminen

Instruktio voidaan antaa joko opiskeltavalla kielellä tai äidinkielellä.

Esim: Haluat avata ikkunan huoneessa, jossa on muitakin. Miten kysyt lupaa?
(Do you mind if I open the window? - May I open the window?)

c) Idiomaattisten sanontojen täydentäminen

Esim. They were afraid _____ the dog. We took turns _____ driving the car.

4.4. Ääntäminen, intonaatio, painotus ja rytmi

a) Ääntäminen. Passiivinen hallinta voidaan kontrolloida esim. siten, että oppilas joko alleviivaa tai muuten merkitsee sanat, joissa on sama äänne kuin mallissa.

Esim: THINK: three, there, father, thing, thirteen, another.

Oppilaille voidaan myös antaa tehtäväksi merkitä, kumman annetuista äänneistä hän arvelee kuulevansa opettajan lausussa ns. minimiparisanoja (ts. sanoja, joiden erona on vain yksi äänne).

Esim:

Opettaja lukee

(Minimipareista

kuultava alleviivattu tässä)

1 bid - bit

2 bead - beat

3 bat - bad

Oppilas merkitsee

	(t)	(d)
1		x
2	x	
3	x	

Aktiivinen hallinta voidaan kontrolloida yksinkertaisesti siten, että oppilaat lukevat ääneen annetut sanat. Teksti voi olla monisteena, taululla tai piirtoheittimen kalvolla.

Esim: tea, ship, then, George, wall, usually.

b) Intonaatio. Passiivinen hallinta: Opettaja lukee ääneen lyhyitä lauseita oppilas merkitsee ylös- tai alaspäin osoittavalla nuolella, onko intonaatio hänen mielestään nouseva vaiko laskeva.

Esim: Op: 1. Good morning?

2. Are you quite sure?

Oppilas: 1.

LIITE 1. (jatkoa)

Aktiivinen hallinta: Oppilas lukee itse ääneen lauseita, joissa esiintyy sekä laskevaa että nousevaa intonaatiota vaativia. Oppilas lukee: I'm in a hurry. Can't you see Mummy?. Would you open the window, please?

Oppilas voidaan myös saada käyttämään kysymyksissään ja vastauksissaan sekä nousevaa että laskevaa intonaatiota.

Esim: Opettaja: Are you a boy (girl)? Opp: Yes, I am.

Opettaja: Ask me if I am a woman? Opp: Are you a woman?

Ainakin ylemmillä luokilla voidaan kontrolloida myös "question tag"-ien intonaation hallintaa.

It's a beautiful day, isn't it? (↘ , vastausta ei oikeastaan odoteta)

She is ill, isn't she? (usein ↗, sillä kysymykseen voidaan vastata yes tai no.
↘ muuttaa merkityksen toteamukseksi, johon vastausta ei odoteta.

c) Painotus Passiivisesti: Oppilas merkitsee, mikä tavu on painollinen (pääpainollinen):

Esim: in - stead, ex - pect, im - por - tant.

Aktiivisesti: Oppilas lukee ääneen sanoja ja opettaja merkitsee, onko painotus oikein.

Esim: address, hotel.

d) Rytmitys

a. Opettaja lukee lyhyitä lauseita, oppilas napauttaa esim. kynällä pulpettiin painotetun tavun kohdalla.

b. Oppilas itse lukee ääneen lyhyitä, tavallisia ilmauksia ja opettaja tarkkailee rytmitystä.

Esim: How do you do. How are you? Pleased to meet you.

LIITE 1 (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Rakenteet

1. Täydennä suluissa olevasta verbistä imperfektimuoto.

a. I ____ (speak) to her many times, but she ____ (not listen) to me. She ____ (get) up and ____ (put) on her coat. Then she ____ (say) good-bye and ____ (go) out. I ____ (follow) her, but she ____ (not want) to speak to me. When she ____ (cross) the street I ____ (lose) sight of her.

2. Muuta imperfektiin

We often help father in the garden.

Peter finds a good book.

Mary doesn't like that film.

We wake up at seven.

They often help the poor.

3. Muuta kysymyksiksi

Ann tried to open the door.

What _____

Peter and John played football.

What _____

You went to bed early.

When _____

LIITE 1 (jatkoa)

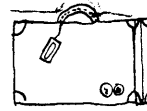
DIAGNOSTINEN KOE

Sanasto

1. Katso kuvia ja kirjoita kuvaa vastaava engl. sana kuvan alle

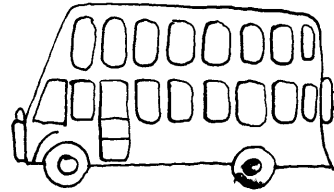
a. _____

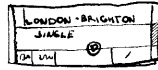
b. _____

c. _____

d. _____

e. _____

Vastaa kysymyksiin (yhdeällä sanalla)

f. What place does a train leave from? _____

g. What can we call a trip by train? _____

h. What can we call a trip by boat? _____

i. A meal you eat in the morning. _____

j. What do you call June, July and _____

August when you are not at school? _____

Kirjoita vastakohdat:

k. arrive _____

l. get on _____

m. sell _____

Kirjoita sanat, jotka tarkoittavat lähes samaa kuin annetut sanat.

n. reply _____

o. begin _____

p. like _____

LIITE 1 (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Täydennä puuttuvat sanat:

1. Kate was afraid _____ the dog.
2. She was not interested _____ animals.
3. You must think the matter _____.
4. You _____ wrong there.
5. You have to make _____ your mind now.
6. Have _____ good time!
7. They took turns _____ driving the car.
8. _____ a good idea!
9. How _____ you, Mrs. Brown.
10. I've _____ idea at all!

Mr. Smith tulee kauppaan ostamaan paitaa. Täydennä puuttuvat vuorosanat.

Shop assistant: Good morning, Mr. Smith.

11. Mr. Smith: _____.

12. Shop assistant: _____?

Mr. Smith: Have you got some nice blue shirts for me?

Shop assistant: Here is a very good one, and it is quite cheap, too.

13. Mr. Smith: _____?

Shop assistant: It's only two pounds.

Mr. Smith: I'll take that one. Will you put it in a bag for me?

Thank you. Good-bye.

LIITE 1. (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Ääntäminen

Alleviivaa sanat, joissa on sama äänne kuin mallisanassa alleviivattu.

1. FLOOR: door, moon, too, tall, blue
2. GREEN: ready, read, sea, instead, see
3. RUN: arm, garden, ring, girl, door
4. BOOKS: flowers, Pat's, pens, caps, cats
5. JUNE: July, George, cage, match, station
6. WATCH: catch, cage, Jane, match, chair
7. USUALLY: pleasure, sure, ship, wash, sheep
8. NOT: no, top, now, go, toy
9. VERY: wall, voice, vegetable, wind, was
10. PLAY: they, say, my, take, make

Merkitse, kumman äänteen kuulet opettajan lukemassa sanassa:

	θ	ð
tooth	X	
there		X
then		
three		
thing		
thirteen		
another		
father		
think		
through		

LIITE 1 (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Intonaatio

Merkitse lauseen perään ylöspäin osoittava nuoli ↗, jos lauseen intonaatio on nouseva, ja alaspäin osoittava nuoli ↘, jos siinä on laskeva intonaatio. Merkitse nuoli vasta kun olet kuullut lauseen.

Ex. Good afternoon.

1. I'm in a hurry
2. I know what you mean
3. I wasn't ready
4. Thanks very much
5. What a nice dress!
6. How late you are!
7. Are you quite sure?
8. Can I help you?
9. I don't know what he wants
10. Give it to me!
11. What's the matter?
12. We can't help you
13. Thank you
14. I think it's all right
15. Don't do that!

LIITE 1 (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Painotus

Alleviivaa pääpainollinen tavu.

A - me - ri - ca

pho - to

ho - tel

e - le - ven

ba - na - na

a - ni - mal

post - man

un - hap - py

sto - ry - book

an - o - ther

Lue seuraavat sanat:

usually, address, expect, interesting, understand
afternoon, February, admit, vegetable, impossible

LIITE 1 (jatkoa)

DIAGNOSTINEN KOE

Rytmi/sujuvuus

Lue ääneen:

1. How do you do?
2. How are you?
3. Pleased to meet you.
4. What can I do for you?
5. Can I help you, Sir?
6. Open your books, please.
7. What time is it?
8. What's the time?
9. Pass me the salt, please.
10. Would you mind opening the window?
11. Here you are.
12. I've no idea.
13. Turn to the left.
14. Wait a minute.
15. Just a minute.

Kuulet opettajasi lukevan seuraavat lauseet. Naputa pulpettiin painollisen tavun kohdalla.

16. Dogs eat bones.
17. The dogs eat bones.
18. The dogs will eat bones.
19. The dogs will eat the bones.
20. The dogs will have eaten the bones.

Lue nyt itse lauseet.

LIITE 2.

Ääntämisen koe mittaa äänneitä, intonaatiota, sujuvuutta (rytmiä) ja painoa. Koe voidaan suorittaa lähinnä kahdella tavalla:

- 1 Oppilas lukee ennalta harjoittelemaansa tekstiä.
- 2 Oppilas toistaa lauseen kerrallaan suullisen mallin mukaan. Malli annetaan esimerkiksi kaksi kertaa, että koe mittaisi ääntämistaitoa eikä esim. muistia.
- 3 Koe voidaan suorittaa myös vapaan puheen muodossa, jolloin arvostelua on vaikea saada yhtenäiseksi, koska oppilaiden suoritukset eivät ole samanlaisia.

Ehdotus VI luokan suulliseksi kokeeksi:

englannin kieli:

Ääntämisen koe:
(Oppilas joko lukee lauseet tai kuulee ne nauhalta)

1 Let's have some tea.
2 I don't like coffee.
3 Don't laugh at me.
4 Cats are animals.
5 Bill and Ben are boys
6 Can you sing well?
7 Mother likes flowers.
8 He is a cowboy.
9 Let's go home.
10 Thank you!

Kun opettaja arvostelee oppilaan suoritusta, hän kuuntelee sitä joko välittömästi tai nauhalta oppilaan äänittämänä. Opettajalla on edessään arvostelukaavio. Hän tarkkailee vain kahta asiaa kussakin lauseessa.

1 Let's have some tea.	/ t /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
2 I don't like coffee.	/ k /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
3 Don't laugh at me.	/ f /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
4 Cats are animals.	/ ʌ /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
5 Bill and Ben are boys.	/ b /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
6 Can you sing well?	/inton/	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
7 Mother likes flowers.	/ ð /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
8 He's a cowboy.	/ z /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
9 Let's go home.	/ ə /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
10 Thank you!	/ θ /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2

0 pistettä: oppilas ei pysty tuottamaan vaadittavaa suoritusta lainkaan tai hyvin heikko / kangerteleva suoritus

1 piste : oppilaan suoritus välttävä / melko sujuva

2 pistettä: oppilaan suoritus hyvä / sujuva

LIITE 2 (jatkoa)

ruotsin kieli: VI lk (ohjeet kuten edellä)

Ääntämisen koe:

1	Gräset är grönt.
2	Stjärnorna lyser.
3	Huset är gult.
4	Vill du ha en smörgås?
5	Vad tycker du om?
6	Bilen är blå.
7	Kerstin är i köket.
8	Flygplanet flyger.
9	Där går fem flickor.
10	Tack, adjö!

Arvostelukaavio:

1	Gräset är <u>gr</u> önt.	/ g /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
2	<u>St</u> järnorna lyser.	/ s /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
3	Huset är <u>gu</u> lt.	/ w /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
4	Vill du ha en smö <u>rg</u> ås?	/ ə /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
5	Vad tycker du <u>om</u> ?	/paino/	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
6	Bilen är <u>bl</u> å.	/ b /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
7	Kerstin är i <u>k</u> öket.	/ tʃ /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
8	Flygplanet <u>fly</u> ger.	/ y: /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
9	Där går fem <u>fl</u> ickor.	/ f /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2
10	Tack, <u>adjö</u> !	/ ö: /	0 1 2	Sujuvuus	0 1 2

LIITE 3

Puhumisen koe mittaa kommunikaatiokykyä sekä ääntämistä, sanastoa ja kieliopillisten rakenteiden hallintaa. Siinä voidaan arvostella

1 ymmärrettävyyttä, sujuvuutta sekä

2 virheettömyyttä, johon sisältyy sanaston ja rakenteiden korrektisuus.

Keskustelukoe: (Oppilas kuulee dialogin "iskut" joko nauhalta tai opettajan sanomana ja vastaa niihin. Huonoimmassa tapauksessa oppilas näkee ne paperista.)

1 Good morning!
2 How are you?
3 What's your name?
4 How old are you?
5 Where do you live?
6 Who's your English teacher?
7 Do you like English?
8 Which do you like better, winter or summer?
9 Why do you like that?
10 Thank you! Good-bye!

Keskustelukokeen arvostelukaavio:

	ymmärrettävyys				virheettömyys			
1 Good morning!	0	1	2	3	0	1	2	3
2 How are you?	0	1	2	3	0	1	2	3
3 What's your name?	0	1	2	3	0	1	2	3
4 How old are you?	0	1	2	3	0	1	2	3
5 Where do you live?	0	1	2	3	0	1	2	3
6 Who's your English teacher?	0	1	2	3	0	1	2	3
7 Do you like English?	0	1	2	3	0	1	2	3
8 Which do you like better, winter or summer?	0	1	2	3	0	1	2	3
9 Why do you like that?	0	1	2	3	0	1	2	3
10 Thank you! Good-bye!	0	1	2	3	0	1	2	3

0 pistettä: Oppilas ei pysty tuottamaan vaadittua suoritusta.

1 piste : Oppilaan suoritus on **vaikeasti** ymmärrettävä/virheellien ja puutteellinen.

2 pistettä: Oppilaan suoritus on tyydyttävä, ymmärrettävä / melko virheetön.

3 pistettä: Oppilaan suoritus on täysin ymmärrettävä / virheetön.

LIITE 3. (jatkoa)

Keskustelukoe:
"iskurepliikit"

1	God dag.
2	Vad heter du?
3	Hur gammal är du?
4	Var bor du?
5	Var är du nu?
6	I vilken klass är du?
7	Tycker du om svenska?
8	Vilken dag är det i dag?
9	Vilken årstid tycker du om?
10	Adjö!

Arvostelukaavio

ymmärrettävyys virheettömyys

1	God dag.	0	1	2	3	0	1	2	3
2	Vad heter du?	0	1	2	3	0	1	2	3
3	Hur gammal är du?	0	1	2	3	0	1	2	3
4	Var bor du?	0	1	2	3	0	1	2	3
5	Var är du nu?	0	1	2	3	0	1	2	3
6	I vilken klass är du?	0	1	2	3	0	1	2	3
7	Tycker du om svenska?	0	1	2	3	0	1	2	3
8	Vilken dag är det i dag?	0	1	2	3	0	1	2	3
9	Vilken årstid tycker du om?	0	1	2	3	0	1	2	3
10	Adjö!	0	1	2	3	0	1	2	3

LIITE 4.

Y L E I S K U R S S I N J A L Y H Y E N K U R S S I N
K O K E E T

VII lk:n alussa on I kielessä otettava selville, m i t ä yleiskurssin oppilaat o s a a v a t. Tämä tapahtuu diagnostisten kokeiden avulla. Sen jälkeen kerrataan ne ala-asteen kurssiin kuuluvat oppimäärän kohdat, joita oppilaat eivät hallitse vielä riittävästi. Kertaus voi tapahtua esim.

- keräämällä sanaperheitä (substantiiveista)
- keräämällä vastakohtia (adjektiiveista ja verbeistä)
- muuten kokoamalla aikaisemmin opittua sanastoa
- palauttamalla mieleen aikaisemmin opitut rakenteet ja harjoittelemalla niitä esim. drillien avulla.

Kertaus tulisi suorittaa tutun sanaston ja tuttujen rakenteiden pohjalta, mutta käsiteltäviä aihepiirejä vaihdellen.

Suppeita diagnostisia kokeita tulisi pitää riittävän usein (esim. jokaisen uuden käsitellyn asiakokonaisuuden jälkeen).

Prognostisia kokeita pidetään kauemmin, 2 - 4 lukuvuodessa.

Esimerkkejä tehtävätyypeistä, joita voidaan käyttää yleiskurssin kokeissa:

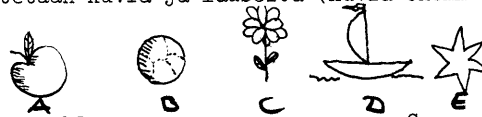
I O i k e e i n - v ä ä r i n

(Tehtävä voi olla joko suullinen tai kirjallinen)

1. Katten har fem tassar.
2. Solen går ner på kvällen.
3. Granen är röd.
4. Vi är i skolan på natten.
5. Vi har tänder i munnen.

II. Y h d i s t ä m i s t e h t ä v i ä

a) Yhdistetään kuvia ja lauseita (kuvia enemmän kuin lauseita tai päinvastoin)

1. Det är en blomma.
2. Det är en stjärna.
3. Det är en båt.

 C
 E
 D

LIITE 4. (jatkoa)

b) Yhdistetään kysymyksiä ja vastauksia (vastauksia enemmän kuin kysymyksiä tai päinvastoin)

1. Var sover Pluto?	A. Nej, det gör jag inte.
2. Vad är Tammerfors?	B. Om påsken.
3. Spelar du tennis?	C. Den sover i hundkojan.
4. När äter vi mäsma?	D. Hon är ledsen.
5. Varför gräter Anna?	E. Ja, det har jag.
	F. Det är en stad.
	G. Om julen.
-
1. C	2. F	3. A
4. B	5. D	

III. Valitsemistehtäviä

Monivalintatehtäviä

1. Motsatsen till kort är _____.

- A. gammal
- B. hård
- C. arg
- D. lång

2. Vilken årstid är det nu?

- A. Det är söndag.
- B. Det är kallt.
- C. Det är vår.
- D. Det är april.

(dialogi)

3. Kristina: Vad ska vi göra nu?

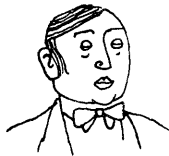
- Inga: A. Han går ut.
 B. De sitter ute.
 C. Ni ska sjunga.
 D. Vi ska leka.

Kristina: Vill du spela boboll eller leka kurragömma?

- Inga: A. Ja, hon vill leka med dockor.
 B. Han vill spela boboll.
 C. Nej. Jag vill leka med dockor.
 D. Hunden vill inte leka kurragömma.

LIITE 4 (jatkoa)

4. Kuvan vieressä on viisi sanaa. Merkitse kuvaan sopivaan paikkaan oikea numero.

1. ögon
2. hår
3. näsa
4. mun
5. öron

5. Valitse laatikosta kuhunkin lauseeseen sopiva sana ja sijoita se oikeaan lauseeseen (laatikkoon tulisi sijoittaa muutama sana enemmän kuin lauseisiin tulee sijoitettavaksi).

ett kort	en bok	ägg
jultårtor	blommorna	
bil	stolen	taket

1. Vi äter _____ om påsken.
2. Jag skriver _____ till mamma.
3. _____ växer i trädgården.
4. Henrik kör _____.
5. Pappa sitter på _____.

LIITE 4 (jatkoa)

IV Korjaamistehtäviä

a) kuvista väittämiä, jotka eivät pidä paikkaansa

Pelles hatt är grön. Korjaus: Pelles hatt är svart.

b) lauseita, joihin sisältyy joku asia_{virhe}, joka oppilaan on korjattava

1. Sockret är surt. _____

2. Tammerfors är Finlands huvudstad. _____

3. Kuopio är i Sverige. _____

V Sekoitettuja sanoja, luetteloita

a) tolv, klockan, tjugofem, är, före

(Klockan är tjugofem före tolv.)

b) den andra, den fjärde, den första, den tredje

VI Poistettava ryhmään kuulumaton sana

mamma, pappa, pojke, anka, flicka

VII Täydennystehtäviä

a) 1. Boken är _____ väskan.

2. Flickan står _____ golvet.

3. Katten leker _____ bollen.

med
i
på
från

b) 1. Åke skriv _____. Jag måste också skriv _____.

2. Mia har tre dock _____.

VIII. Ky symys - v a s t a u s

Vad har Kalle? _____

IX Muunnostehtävät

Muunna lause kielteiseksi: Mamma tycker om svart kaffe.

Muunna lauseet imperfektiin: Vad säger han?

Sijoita suluissa oleva apuverbi lauseeseen: Han talar engelska. (kan)

LIITE 4 (jatkoa)

Englannin kieli

Y l e i s k u r s s i

I Puheen ymmärtäminen

Opettajan lukema tai nauhalta kuultava teksti

It was two weeks before Christmas, and Mrs Smith was very busy. She bought a lot of Christmas cards to send to her friends, and put them on the table in the living-room. Then, when Mr Smith came home, she said to him, "Here are the Christmas cards for our friends, and here are some stamps, a pen, and our address book. Please, write the cards. I must go to the kitchen."

Mr Smith didn't say anything, but walked out of the living-room and went to his room. Mrs Smith was very angry with him, but she didn't say anything either.

Then a minute later Mr Smith came back with a box full of Christmas cards. All of them had addresses and stamps on them.

"These are the cards from last year", he said. "I forgot to post them last year".

Kysymykset

1. When was Mrs Smith very busy?
2. What did Mrs Smith buy?
3. Why did she buy them?
4. Where did she put them?
5. What did she say to Mr Smith?
6. What did Mr Smith say?
7. What did Mr Smith do then?
8. What was Mrs Smith like when Mr Smith went to his room.
9. What did Mr Smith do a minute later?
10. What did he forget to do last year?

LIITE 4 (jatkoa)

Englannin kieli

Y l e i s k u r s s i

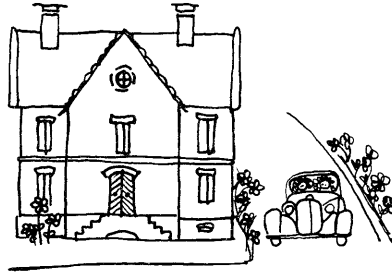
I Kuuntele tarkkaan opettajasi lukema tarina ja vastaa sen perusteella hänen esittämiinsä kysymyksiin siten, että valitset annetuista vastausvaihtoehtoista yhden. (Rengasta oikean vaihtoehdon edessä oleva kirjain A, B, C, D.) Vain yksi vastausvaihtoehto on oikein.

- 1 A before autumn
 B before Christmas
 C before Easter
 D before summer
- 2 A Christmas cards
 B Easter cards
 C Christmas presents
 D A new dress for Easter
- 3 A to send them to her children
 B to send them to Father Christmas
 C to send them to her husband
 D to send them to her friends
- 4 A on the table in the kitchen
 B under the table in the kitchen
 C on the table in the living-room
 D under the table in the living-room
- 5 A "Please write the cards".
 B "Please buy some cards".
 C "Please buy some stamps".
 D "Please give me a pen".
- 6 A He said, "Yes, my dear".
 B He said, "Sorry, I've no time".
 C He said nothing.
 D He said, "Sorry, I've no pen".
- 7 A He started writing.
 B He went into his room.
 C He bought some stamps.
 D He went to bed.

LIITE 4 (jatkoa)

- 8 A She was pretty.
 B She was angry.
 C She was hungry.
 D She was happy.
- 9 A He bought some new cards.
 B He played cards.
 C He posted some cards.
 D He came back with a box full of cards.
- 10 A He didn't post the cards.
 B He didn't buy Christmas presents.
 C He didn't remember his address.
 D He didn't buy stamps.

II Kuvan vieressä on kymmenen numeroitua sanaa. Merkitse kuvaan sopiviin kohtiin oikeat numerot. Vain viisi sanaa sopii kuvaan.

- 1 a cow
 2 a door
 3 the roof
 4 a bus
 5 a ceiling
 6 a window
 7 the sun
 8 a car
 9 a flower
 10 a floor

III Korjaa seuraavat lauseet:

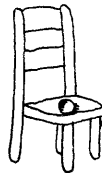
- 1 Milk is black. _____
 2 London is in Finland. _____
 3 Sunday is before Saturday. _____
 4 I have shoes on my head. _____
 5 I get up in the evening. _____

IV Täydennä alla olevat virkkeet ja käytä viittä seuraavista sanoista:
 MY, YOUR, HIS, HER, OUR, THEIR

LIITE 4 (jatkoa)

- 1 Mr Smith has got a new car. _____ car is blue.
- 2 Mr and Mrs Smith have got a house, too. _____ house is small.
- 3 Mr Smith says, "I have a nice family. I like _____ family".
- 4 Mr and Mrs Smith have got a dog. They say, "_____ dog is not angry".
- 5 Have you got a dog? What's _____ dog like?

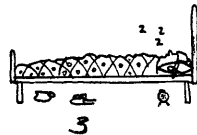
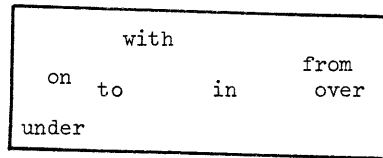
V Sijoita laatikossa olevat sanat kuhunkin virkkeeseen kuvan osoittamalla tavalla.

1

2

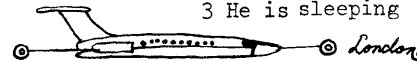
3

1 The ball is _____ the chair.

2 The cat is sitting _____ the table.

3 He is sleeping _____ bed.

4 Helsinki

London

4 The aeroplane is flying _____ Helsinki _____ London.

5

6

5 Bill is playing _____ a ball.

6 The lamp is _____ the table.

VI Viivaa yli sana, joka ei kuulu ryhmään:

- 1 a cat, a dog, a cow, a lion, a pig
- 2 a watch, a blouse, a skirt, a shirt, a scarf
- 3 a chair, a table, a boat, a bed, a sofa
- 4 sugar, bread, butter, meat, snow
- 5 grass, green, short, yellow, tall

VII Merkitse seuraavat virkkeet oikein (✓) tai väärin (v)

- 1 All girls have long hair. ()
- 2 June is the sixth month. ()
- 3 Tom can't run well. He's fast. ()
- 4 Mummy's sister is my uncle. ()

LIITE 4 (jatkoa)

5	I have got flu. I'm ill.	()
6	The opposite of high is low.	()
7	Forty-seven and three is sixty.	()
8	Horses and pigs are wild animals.	()
9	A cow can't fly.	()
10	Uncle Ben fishes for birds.	()

LIITE 5

Näkökohtia puheen mittaamisesta

M.A.K. Hallidayta (1973) seuraten voimme todeta, että vieraan kielen oppiminen on erilaisten kielenkäyttötapojen ja niihin liittyvien merkitysten oppimista. Rakenteet, sanat ja äänteet ovat merkityksen ilmentymiä. Kielen oppiminen on tarkoitamaan oppimista (learning how to mean).

Hallidayn mukaan kieltä käytetään useaan eri tarkoitukseen:

1) Instrumentaalinen käyttö	Kieltä käytetään välikappaleena jonkin tavoitteen saavuttamiseksi.
2) Sääätelykäyttö	Kielen avulla säädellessään, kontrolloidaan muiden käyttäytymistä.
3) Vuorovaikutuskäyttö	Kieltä käytetään sosiaaliseen vuorovaikutukseen (ryhmään kuuluminen).
4) Persoonallinen käyttö	Kieltä käytetään yksilöllisyyden, oman persoonallisuuden ilmaisemiseen (itseilmaisu).
5) Tutkimuskäyttö (heuristinen)	Kieltä käytetään oppimiseen, tutkimiseen, kokeilemiseen.
6) Kuvitteellinen käyttö	Kieltä käytetään mielikuvituksen ilmaise-
miseen; luova kielenkäyttö.
7) Informatiivinen käyttö
(symbolinen)	Kieltä käytetään viestintään, kommunikoin-
tiin, ajatusten esittämiseen.
8) Rituaalinen käyttö	Kieltä käytetään sosiaalisten konventioiden
ilmaisemiseen (hyvät tavat jne).

Aikuiset käyttävät runsaasti kieltä informatiivisesti. Myös koulun kielenkäyttö on voittopuolisesti informatiivista. Tämä on kuitenkin kielen monipuolisuuden köyhdyttämistä. Vieraiden kielten opetuksessa tulisi ottaa huomioon myös muunlaiset kielen käyttötavat soveltuvassa määrin.

Kielenkäyttötavoille on yhteistä, että kielenkäyttö on

- mielekästä
- tilanteeseen kytkeytynyttä, ja
- laajimmassa merkityksessä sosiaalista.

Kun ryhdytään laatimaan puheen tuottamisen koetta, on ensimmäinen tehtävä sopivan puhetilanteen valinta. Puhetilanne vaikuttaa puheen sisältöön ja muotoon. Puhe riippuu

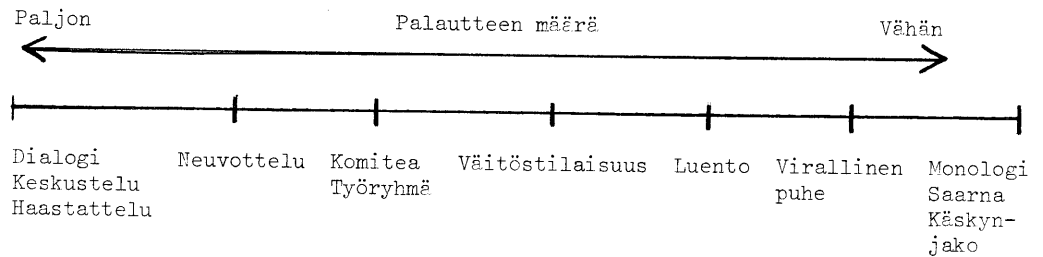
- siitä mitä halutaan sanoa (asia, aihe, teema)	MITÄ
- tavoitteesta, johon tietoisesti tai tiedottomasti pyritään	MIKSI

- puhujan asemasta kuulijaan/kuulijakuntaan nähden KUKA - KENELLE
 - puhujan asenteesta aihetta ja kuulijaa kohtaan MITEN SUHTAUTUU
 - kuulijan/kuulijakunnan reaktioista (palaute, feedback) MITEN SUHTAUDUTAAN
- Eräessä mielessä kuulijakunta luo puhujan ilmaisut ja päinvastoin.

Puhumista mittaavalle kokeelle voidaan siis asettaa seuraavat vaatimukset

- puhujalla on jotakin mielekästä sanottavaa
- viestillä on joku (ajateltu tai todellinen) vastaanottaja
- puhumisella on joku mielekäs tavoite/tarkoitus

Puhetilanteet voidaan luokitella mm. sen perusteella kuinka paljon siihen sisältyy vuorovaikutusta (palautetta).

Arvioitaessa puheen tuottamisen kokeita tulee kiinnittää huomiota mm. seuraaviin seikkoihin:

- 1) Puhetilanteiden relevanssi: mittaako koe sellaista suullista kielitaitoa, jota oppilas tulee todennäköisesti tarvitsemaan? Puhetilanne tulee toisinaan mukauttaa oppilaan mahdollisiin kielenkäyttörooleihin.

Keskustelu ja haastattelu täyttävät hyvin relevanssiehdot. Ongelmana on haastattelijan/keskustelunvetäjän dominoivuus. Koe saattaa ensi sijassa mitatakin "haastateltavuutta" - ei puhetaitoa. Ryhmäkeskustelu on usein esiintyvä puhetilanne. Olisi pyrittävä kehittämään mittausmenetelmiä ja arviointikriteereitä, joiden avulla puhetaitoa voitaisiin mitata ryhmäkeskustelutilanteessa. Relevanssiehdot täyttää varsin hyvin myös alustus: oppilas pitää lyhyen esityksen jostakin mielekkästä, usein omaan taustaan (oma maa, kotiseutu, koti, harrastukset, koulunkäynti jne), liittyvästä aiheesta.

- 2) Jos koetyyppi ei täytä relevanssiehtoja, voidaanko sitä perustella muilla syillä?

Virallisia puhetilanteita ei voida kovin hyvin perustella: harva oppilas joutuu esiintymään sellaisessa tilanteessa. Esimerkiksi ääneen lukeminen ei hevin täytä relevanssiehtoja.

Ratkaiseva peruste koetyypin hyväksymiselle puutteellisesta relevanssista huolimatta on ehkä pedagogiset syyt: onko sillä positiivinen vaikutus opetukseen ja opiskeluun; edistääkö se tavoitteiden mukaista oppimista?

- 3) Kokeen validius: saadaanko kokeen avulla tietoa siitä mitä halutaan mitata? Mittaako koe sitä mitä sillä halutaan mitata?
- 4) Onko koe reliaabeli? Antaako koe todellisen kuvan oppilaan suullisesta kielitaidosta? Kuinka paljon koetulokseen sisältyy erilaisista tekijöistä johtuvaa virhettä? Puheen arvioiminen on todennäköisesti jonkin verran vähemmän luotettavaa kuin kirjoituksen arviointi, mutta ongelma ei ole millään tavalla ylipääsemätön. Vieraan kielen puhumisessa lienee helpompaa päästä yksimielisyyteen arviointikriteereistä kuin äidinkielen suullisessa esityksessä. Vastaavasti lienee helpompaa sopia ala-asteen kuin yläasteen oppilaiden puhetaidon kriteereistä.
- 5) Onko koe käyttökelpoinen? Voidaanko se toteuttaa kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisin ponnistuksin? Jos koetyypillä on erittäin positiivinen vaikutus opiskeluun, tulisi sitä pyrkiä käyttämään vaikka se vaatii aikaa ja vaivaa.